

Selles lehes:	Kaitseministeerium kasutab kõiksugu kavalaid võtteid väiksema seljatamiseks	Vallavalitsus soovib alustada Antsla linnaruumi väljaehitamise	Lusti lasteaia sõimerühma avamine lükati teist korda edasi	Antsla vallavalitsus võttis kasutusele mõiste „Tsooru kogukond“	Tsooru kant on ühe ajalookillukese võrra rikkam	Küsimuste-rahe all on vallavanem Avo Kirsbaum
	lk 2	lk 3	lk 4	lk 5	lk 6	lk 7

Mu hällipaik, mu kodu, Võrumaa, // Sa mägede ja laulu kodupaik, // Mu laul on sulle, teisiti ei saa!

Nii laulis kunagi Tsoorus üles kasvanud Juhan Jaik, ning nii mõleme ka meie Külalehe toimetuses – siit oleme pärit, siinsest ilust ammutame elujõudu, siinsete murede pärast valutame südant. Just need ühised lood, ühised laulud, ühised rõõmud ja mured – ning vastastikused vaidlused ja tülidki on need, mis meist kõigist siin vallas ja Võrumaal tervikuna teevad kogukonna, mitte suvalise inimhulga, vaid kindlakujulise rühma inimesi, kes elavad mingis piirkonnas ja suhtlevad omavahel ning omavad ühist, jagatud kultuurikoodi. Nii nagu selle sõna alglatteks olev ladinakeelne *communis* tähistab: „ühine, jagatud kõigi või paljude poolt“.

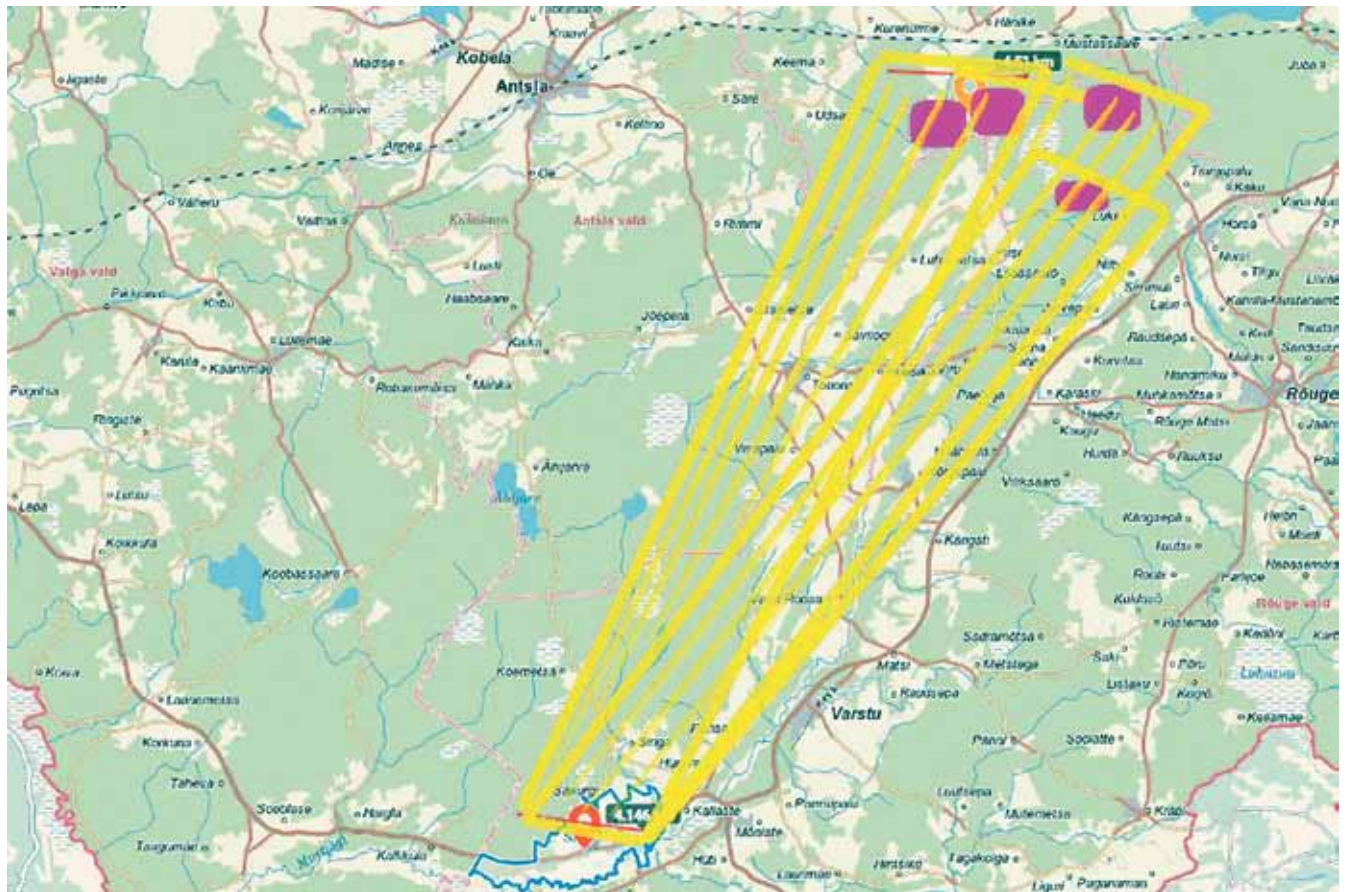
Kahjuks võimaldab see sõna ka väärkasutusi ja poliitilist häma. Kogukondadel on loomulikult õigused kogukonnana, mitte ainult üksikisikuna, õigused oma kultuuri ja eluviisi säilitamisele või lihtsalt elu-olu parandamisele. Kuna demokraatlik riik peab neid õigusi kaitsma ja materiaalselt toetama, siis on väga lihtne, et kuskilt ujuvad välja väikesed aktivistide grupid, kes hakkavad ennast mingi maa-ala kogukonnaks ja nende eestkõnelejateks nimetama, ilma mingi demokraatliku protseduurita. Ka Tsooru ujuva suitsusauna ehitamisel näeme, et kuskilt on välja hüpanud „Tsooru kogukond“, mida esitatakse justkui Tsooru kandi rahva esindusõigust omavana, aga teiselt poolt koosneb väga väikesest hulgast inimestest. Külalehe toimetuses peame oluliseks küll seda, et kodanikuaktiivsust toetatakse ning meie reaalseid küla- ja vallakogukondi alles hoitaks, kuid tuleme meelde, et ühe teemaga aktiivselt tegelevad paar-kolm-kümme inimest ei ole veel terve kandi kogukond ega oma õigust nende nimel rääkida. Mingi kandi kogukond on paljude või kõigi poolt ühiselt jagatud asi, mitte kõige aktiivsemate rahalehm või mõne vallavalitsuse otsuse legitimeerimiseks loodud rühmakene.

Ühiste asjade ajamise põhimõtteid ja realselt kogukondadega arvestamist rikub jätkuvalt Nursipalu polügooni loomisest ka Vabariigi valitsus. Kuna neil pole õnnestunud luua tillukest klaköörkogukondi, siis käsitakse ära sõna „arutelu“, mis on moondunud valitsuspoliitika või Kaitseministeeriumi kõneõhtuteks. Näiteks 6. oktoobri rahvakohtumisel keeldus Hanno Pevkuri meeskond reglemendist, mida küsisid kohaletulnud, kasutas kolm neljandikku ajast omaenese hääle kõlada laskmiseks ning küsimustele vastas minimaalselt. Kui tegemist oleks mingi päriselt õige ja kaitsevõimet suurendava plaaniga, siis minister ehk julgeks päris kogukondadega pärisvestlusi pidada, selmet Võrumaale sõita ainult selleks, et raporteerida „kohtumine tehtud, anname valitsuse korralduse välja“.

Meil on hea meel, et niisugused sõnamängud on meie valla inimesi aktiivselt liigutama pannud: kui tunned end hüljatuna nii kohaliku kui vabariigi valitsuse poolt, siis pole midagi muud teha, kui käed külge panna. Nii nõuavadi Antsla elanikud, et külakogukonnad oleksid päriselt kaasatud Nursipalu ja sellega seotud hüvitiste arutellu. Loodame, et see nii ka läheb – sest ühes võib vallavalitsust tunnustada küll, idee teha iga-aastase hüvitise osas sisuliselt kasutusreferendum on aus viis asju ajada. Investeeringutoetuse täies ulatuses gümnaasiumi renoveerimiseks suunamine aga on kahjuks jäänud kogukondadega läbi arutamata: kellelgi ei ole selle vastu, et meie ühine gümnaasium saaks sellest oma osa, kuid vallavalitsusel tuleks siiski kuulata ka teisi ettepanekuid!

Loodame ka, et kooli renoveerimisega ei lähe samamoodi, kui lasteaiaehitusega, kus vanemad kuude kaupa on pidanud asjatult sõimerühma avamist ootama (teate, lapsed kasvavad siin enne suureks, selle rühmaga ei saa venitada!). Loodame, et lasteaia ehitustööde eest vastutav abivallavanem Kurmet Müürsepp annab ka aru, kuidas renoveerijaks niisugused apud said ning kuidas vältida, et edaspidi samadesse aukudesse kukutakse. Ettevaatamine ning planeerimine ei ole paraku meie tänase vallavalitsuse tugevaim külj kunagi olnud, tasub vaid vaadata Antsla kesklinna kujundamise saagat. Tõepoolest, kõik on nõus, et meie valla arenguks on vaja mõtestatud kesklinna kujundamist: aga paraku kujuneb see paberil ühtmoodi ja elus teistmoodi (arengukavades pole Grossi poodi või praegu kavandatavat autopesulat mainitudki, kuidas uutes plaanides kirjeldatud puhkusealad nendega kokku sobivad, see jääb vaid avastada).

Külalehel on hea meel märkida, et meil on lugejaid nii siin kui sealpool Atlandi ookeani, ning oleme suutnud koostööd ühega neist, Massachusettsi Tehnoloogiainstituudi keemiaprofessori Sylvia T. Ceyeri abiga Tsooru kandi koduloo-uurimust taas natukene täiendada, Tiitsade pere loo ja piltide abiga.

Keskpolügooni näitel joonistanud kaart, kui hakatakse kahuritest Sarust Nursipalu UXO-aladele laskma. Aluskaart Maaameti kaardiportaalist

Antsla vallale laekunud kaks miljonit eurot läheb betooni

Kalle Nurk

21. novembril 2022 toimunud kaitseministri ning kohalike kogukondade kohtumisel Tsooru rahvamajas avalikustas kaitseministeerium plaani laiendada Nursipalu harjutusvälja seniselt 3 134 hektarilt ligikaudu 10 000 hektarini. Peale seda on toimunud ridamisi kohtumisi kohalike kogukondade ning omavalitsuste esindajatega.

Enam kui 11 kuu jooksul on kohalikul omavalitsusel ja kogukonda esindavad organisatsioonid teinud mitmeid pöördumisi nii kaitseministeeriumile, kui ka riigi kaitseinvesteeringute keskusele (RKIK), kuid enamike ettepanekutega ei ole arvestatud ning kaasamine

protsessidesse on jäänud tagasihoidlikuks.

5. oktoobril 2023 saatis Võrumaa Arenduskeskus kaitseministeeriumile kirja: „Võru maakonna omavalitsused ja SA Võrumaa Arenduskeskus teevad Vabariigi Valitsusele ettepaneku moodustada laiapõhjaline komisjon Nursipalu harjutusvälja laienemise ja tegevustega probleemide lahendamiseks. Komisjoni ülesandeks on Nursipalu harjutusvälja tegevustega seotud negatiivsete mõjude (sotsiaalmajanduslike, elanike arvu vähenemine, mürähäiringud jms.) analüüsimine ja ettepanekute esitamine nende leevendamiseks. Lisaks peab komisjon tulevikus andma seisukoha Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi

muutmisele või täiendamisele. Komisjoni koosseisu võiks kuuluda kaitseministeeriumi, regionaal- ja põllumajandusministeeriumi, RKIK, Võru maakonna omavalitsuste, SA Võrumaa Arenduskeskuse, MTÜ Meie Nursipalu, Võrokõisi kongressi, Riigikogu Nursipalu kogukonna toetusrühma esindajad. Komisjoni juht võiks olla kaitseminister.“

22. oktoobril allkirjastas kaitseminister Hanno Pevkur käskkirja, millega makstakse 10 miljonit eurot Nursipalu harjutusväljaga seotud neljale omavalitsusele, sellest 2 miljonit eurot Antsla vallale. 25. oktoobril sõlmisid RKIK ja Antsla vallavalitsus riigielarvelise toetuse kasutamise lepingu. Lepingu kohaselt antakse Antsla val-

lavalitsusele 2 miljonit eurot tegevustoetust Nursipalu harjutusvälja kasutamisest tekkiva negatiivse mõju leevendamise tegevuste elluviimiseks. Leevendamise tegevused võib valla soovikohaselt ise määratleda ja peab need ellu viima 2024. aasta lõpuks. Vald peab kasutama toetust sihtotstarbeliselt, säästlikult ja mõistlikult.

17. oktoobril vallavolikogu elarve ja majanduskomisjonis tõstas Raivo Vallner küsimuse, et nädal tagasi Võrus toimunud Nursipalu teemalisel kohtumisel kaitseministeeriumi esindajatega ei kostunud ühtegi Antsla valla poolset ettepanekut. Kuidas on mõeldud kasutada meile eraldatavat kahte miljonit eurot?

(Järgneb lk 2)

Antsla vallale laekunud kaks miljonit eurot läheb betooni

(Algus lk 1)

Selgub, et Antsla vald esitas RKIK-le ainult erisikutelt ja mittetulundusühingutelt laekunud ettepanekud. Milleks veel ettepanekuid, kui vald vajab kiiresti raha Antsla gümnaasiumi rekonstrueerimiseks. Vallavanem Avo Kirsbaum ütles eelarve- ja majanduskomisjonis, et volikogu tasemel on juba arvestatud laenu võtmise asemel suunata kaks miljon eurot Antsla gümnaasiumisse, kuigi on tehtud ettepanekuid raha suunamiseks Tsooru ja Luhametsa külla. Mitte sõnakestki ei räägi vallavanem Roosiku külanema ettepanekust Roosiku külarahva poolt tulnud ettepanekute. Ometi on just Roosiku külanem Ruuta Ruttas-Küttim teinud põhjaliku ülevaate, millised häiringud võivad tabada Tsooru kandi külasid pärast Nursipalu laiendatud harjutusvälja töösse rakendumist. Ka on Roosiku küla teinud ettepanekuid hüvitistoetuse kasutamiseks. Häämmastama paneb 17. oktoobri eelarve- ja majanduskomisjonis Aivo Värtoni väljautlemine, justkui riigilt kahe miljoni euro saamine olevatki andnud tõe gümnaasiumihoonet remontima hakata. Teame ju, et neljale vallale 10 miljoni euro eraldamine selgus alles sel suvel, gümnaasiumihoone remontimise alustamise otsus tehti juba paar aastat tagasi! Aivo Värtoni välja öeldud sõnade õigsust justkui kinnitas vallavanem Avo Kirsbaum meediale jagatud intervjuus: see (2 miljon eurot) on investering tervele vallale. Ligi neli miljon eurot maksma minevat koolihoone remonti poleks toetuse väljajaatata ette võetudki. 3,1 miljoni eurone laenu oleks pannud valla investeerimisvõimekusele põntsu.

Volikogu istungil väidab Lehar Neve aga vastupidist: volikogus pole otsustatud kahe miljoni euro kasutamist Antsla gümnaasiumi renoveerimiseks, vaid selleks otsustati võtta 3,1 miljon eurot pangalaenu. Kui vaadata volikogu istungite salvestisi, siis siinkohal on Lehar Nevel õigus.

Vallavalitsus pole käesoleva ajani jõudnud kontakti võtta Nursipalu harjutusvälja laienduse mõjualasse jäävate külaelanikega. Infovaeguses ei tea vallavalitsus ja vallavolikogu liikmed, mida arvab vallarahvas harjutusvälja laiendamise ja vastupidi – vallarahvas ei tea, kuidas vallavalitsus plaanib kaitsta neid polügoonilt tuleva häiringumõjude eest. Juba ainuüksi teadaolevatest faktidest on selge, et Nursipalu harjutusvälja laienemisega kaasnevad häiringud saavad olema senisest mitmeid kordi suuremad ja mitmekülgsemad. Nii näiteks on Roosiku külanem Ruuta Ruttas-Küttim Keskpõlvikooni näitel joonistanud kaardi, kui hakatakse kahuritest Sarust Nursipalu UXO-aladele laskma. Roosiku külanem leiab, et valuraha kulutamine üksnes gümnaasiumile pole vastuvõetav Roosiku külarahvale, kes elavad harjutusala uutest piiridest mõne kilomeetri kaugusel.

Antsla vald on majandamisega suundumas ummikteele. Kogu kahe miljoni euro suunamine Antsla gümnaasiumi renoveerimiseks on vallavanem Avo Kirsbaumi sõnade kohaselt vajalik seepärast, et Eestis mitu panka pole huvitatud Antsla vallale 3,1 miljoni euro laenamisest, kuna valla elanike arv langeb ja maksutulu ei kasva.

Külalehe toimetuse soovides saada ühelt valla spetsialistilt intervjuud, sai keeldumise osaliseks. Nimelt soovis ametnik küsimustele vastata ainult kirjalikult. Küsimusele, kas vallaametnik Külahele toimetusele suulisest vastusest keeldumine kehtib ka edaspidi, kirjutab vallaametnik: *kui ajakirjanik pöördub päringuga või intervjuu sooviga otse teenistuja poole, siis teenistuja informeerib sellest vahetult juhti ja vallavanemat. Teema spetsiifilisust arvestades võib informatsiooni meediale edastada vastava ala spetsialist, arutades eelnevalt antava info läbi otse juhiga ja asutuse juhiga. Töökorralduse reegleid järgides saab Antsla vallaametnik üldiselt vastata küsimustele kirjalikult. Samuti eelistab keskkonnaspetsialist kirjalikku vastamist, et tagada täpsus ja korrektsus ning et mitte midagi olulist ei ununeks.*

Valla keskkonnaspetsialisti vastusest selgub, kui suur mõju on meedial. Vallaametnikult on meediaga suhtlemisel võetud sõnavabadus. Et meedia küsimustele anda oma tööalast vastust, peab see enne läbima mitu kontrollidistantsi. Küll aga võivad vallaametnikud rääkida volikogus ja vallakodanikega suhtlemisel kõike, mida soovivad. Nii ongi kuvatud Antsla vallast laiale avalikkusele ilus roosiline pilt, kuid valla seesmine elu keeb vastuoludest.

Nursipalu kümnetuhande hektari suurune polügoon ja harjutusvälja mõjualasse jääv nelja kilomeetrine tsoon.

Suure Peetri rollis olev kaitseministeerium kasutab kõiksugu kavalaid võtteid väikevenna seljatamiseks

Kalle Nurk

6. oktoobril 2023 toimus Võru gümnaasiumis Nursipalu harjutusvälja rajamise plaani avalik arutelu. Kogu kohtumine võeti ka linti eesmärgiga selle alusel koostada protokoll. Lisaks korraldajate-poolsele lindistusele olid kohal ka kolme telekanali ja teiste meediate esindajad. Ka siinkirjutaja jäädvustas kogu arutelu käigu filmilindile. Minupoolset jäädvustust lingil <https://youtu.be/5R8CQNa99b> on külastatud juba üle 3600 korra. Lisaks sellele on mul YouTube-i üles pandud veel mitmed Nursipalu teemat käsitlevat avalikku üritust, mis kajastavad nii kaitseministeeriumi kui ka rahva seisukohti. Nendegi filmide vaa-datavused küünevad tuhandetesse. Sellest võib järeldada, et inimeste huvi Nursipalu toimuva kohta on suur. Kahju, et Antsla vallavalitsuse ja -volikogu huvi Nursipalu osas on leige ning senini pole suudetud dokumentaalselt vormistada oma seisukohta.

19. oktoobril 2023 andis Vabariigi Valitsus välja korralduse Nursipalu harjutusvälja laienda-

miseks. Korraldus veel ei luba kohest tegevust laiendataval harjutusväljal. Kavandatava teise etapi tegevuste lubamine ja leevendavate ning asjakohasel juhul hüvitavate meetmete määramine Natura 2000 võrgustiku alade kaitseks toimub alles Vabariigi Valitsuse otsusega pärast Natura asjakohast hindamist, seega alles pärast Natura erandi menetluse läbiviimist.

Kaitseminister Hanno Pevkur: «Otsusega kinnitati harjutusvälja uued piirid. Oluline on mõista, et otsuse järel saab ellu viia vaid tegevusi, mille mõjud keskkonnale on välistatud. See tähendab väga piiratud mahus tegevusi nagu näiteks kavandatud raadamisaladel metsa maha võtmist ja seal väikesekaliibrilistest relvadest laskmist septembrist jaanuari lõpuni. Teiste tegevuste lubamiseks tuleb teha mõjude hindamine ja kavandada leevendavad meetmed. Alles siis saab valitsus anda loa nende tegevuste elluviimiseks. Suurekaliibriliste relvadega laskmist tänase valitsuse otsusega lubatud ei ole»

Kaitseministeeriumi ettevalmistused Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks jõudsid avalikkusesse natuke enam kui aasta tagasi. Harjutusvälja laiendamine puudutab rohkem kui paarisaja kinnistuomaniku maa riigi omandisse üleminekut, millest 22 on peal majapidamised. Ennast puudutatuna tunnevad, kes rohkem, kes vähem, kõik võrumaalased. Lisaks võrumaalastele puudutab see ka neid, kelle juured ulatuvad siia kanti. Samuti Eestimaa teiste piirkondade saatusekaaslastel, kellega Nursipalu moodi on käi-

tatud. Neil, kes veel ei adu harjutusvälja laienduse tagajärge, ei tasu kiirustada teise poole hukkamõistmisega. Inimeste sõnaõigus kaasaraäkimiseks on minimaalne. Nii näiteks 6. oktoobril rahvaga kohtumisele sõitnud kaitseminister Hanno Pevkur koos oma meeskonnaga kasutas omapoolsete sõnavõttudeks 3/4 ajast, jättes rahvale küsimuste küsimiseks kõigest pool tundi. Kuulda ei võetud saalisviibijate ettepanekut reeglendi muutmiseks. Raske hinnata, kui palju selline kohtumine kummalegi poolele positiivset kindlustunnet juurde andis. Üks aga on kindel, paberite järgi rahvaga avalik arutelu oli läbi viidud ja valitsus võis oma korralduse välja anda. Seda ta 19. oktoobril ka tegi.

Nüüd on ametlik dokument olemas ja avalikustatud. Antsla vallavalitsus ja volikogu liikmed ei saa enam öelda, et ei tea midagi ja nemad valla elu külaelajute baasil ei juhi. Ka ei saa märkamatuks jätta kolme küla (Luhametsa, Piisi ja Roosiku) olukorda, kus tuntakse tõsist muret Nursipalu laiendusega kaasnevatest tagajärgedest. Kuni käesoleva ajani on Antsla vallavalitsus jätnud nende küla külaelanemaid teavitamata volikogu toimimise ajast ja edastamata informatsiooni, mis külaelajutele on kohustused, mitte soovitusel, mille Antsla vallavolikogu on kirja pannud oma 20.10.2015 määruses nr 13 „Vallasisese linna linnapea ning aleviku- ja külaelanema statuut“. Antsla vallavalitsus on kõrvale jätnud Roosiku ja Luhametsa-Piisi külaelanemad arutelu, kuidas kasu-

tada seoses Nursipalu laiendusega Vabariigi Valitsuselt saadud kahe miljoni euro suurust kogukonna elukvaliteedi parandamise hüvitustoetust. Lisaks ühekordsele hüvitustoetusele on omavalitsusse laekumas ka iga-aastaselt seni teadaolevalt ligikaudu 35 000 euro suurune harjutusvälja kasutamise kaasnevate oluliste häiringute leevendustasu.

Vabariigi Valitsus oma 19. oktoobri otsusega soovis tugevdada Eesti kaitsevõimet. Millegipärast tunnevad Antsla vallas need kolm küla paljud inimesed hüljatutena nii Vabariigi Valitsuse kui ka Antsla vallavalitsuse poolt. Hüljatuse tunne ajendas mõlemat külaelanemat endast märku andma vallavalitsusele saadetud kirjadega, millega tuletatakse vallavalitsusele nende kohustusi ja nõutakse külae kaasmist Nursipaluga seotud hüvitiste kasutamise aruteludesse.

Antsla vallavolikogu ei paista nii suurt muret Nursipalu laiendusest tundvat, kui seda teeb Rõuge vallavolikogu. Rõugelased on kümnekond aastat omal nahal tunda saanud, mis tähendab elada polügooni läheduses ja palju makstavat lubadused. Rõuge vald on saanud oma vitsad ja õppetunni kätte ning teist korda seda enam ei soovi. Rõuge vallavalitsus, volikogu ja vallaelanikud on leidnud ühise keele. Rõuge omavalitsuse juhtidele on toeks Rõuge vallas 27. detsembril 2022 registreeritud MTÜ Meie Nursipalu, kelle tegevuse eesmärgiks on esindada ja kaitsta planeeritava harjutusvälja laiendamise tõttu kannatavate inimeste huvisid. Igapäevaseks

suhtluseks on avatud *facebookis* „Meie Nursipalu” ja „Nursipalu kaitseks” lingid. Viimase lingiga on liitunud ligi pooltuhat liiget. Külalehe toimetuse ei oska lahti mõtestada 6. oktoobril Kaitseministeeriumi esindajate kohtumisel rahvaga ühe kuulaja väljahõigatud lauset „Me võidame nagunii!”. See hüüd oli vali ja tundus, et tuli inimese murelikust südamest. MTÜ Meie Nursipalu on hämmingus: ei ole ju võimalik, et Antsla vald ei esita rahva kaitseks ühtegi ettepanekut? Me kaitseme liitlaste ja nende toetajate peaksime inimeste ja kodude eest seisma ka rahuajal!

MTÜ Meie Nursipalu jätkab võitlust selle eest, et Võrumaast ei saaks lagastatud sihtmärgialadega piirkond. Selleks aga vajavad nad toetust, et maksta juriidilise abi ja ka keskkonnanuuringute eest.

Annetuse saaja: MTÜ Meie Nursipalu

Annetuskontod:

COOP
EE164204278627019309
SEB EE231010220296942221
SWEDBANK
EE26 2200221081750310
LHV EE417700771009030805

Raske on uskuda väiteid, et polügoonidel on lindude ja loomade pesitsemine isegi intensiivistunud, taimestik muutub veelgi liigirikkamaks, ohutsoonides tõusevad kinnisvara hinnad, kogukondades tõuseb hüppeliselt töökohtade arv, lõhkevad mürsud ei kahjusta põhjaveid ega tekkinud müra ja gaasid ei kahjusta kuidagi ümbuskonna inimeste tervist.

Kaitseminister Hanno Pevkur: „Juba praeguseks me võime öelda, et Nursi(palu) harjutusalal on vist esimesena Eestis taastatud reaalselt üks soo ja me teeme väga palju keskkonnainimestega koostööd selleks, et seal liigirikkus säiliks ja töö poolest kõik, kes seal elavad – linnud-loomad –, saaksid seal edasi elada ja mõju looduskeskkonnale oleks võimalikult väga väike. Senised kogemused keskkonnavaatetest harjutusaladel näitavad küll seda, et kõik erinevad hindamised kinnitavad, et liigirohkus tegelikult suureneb harjutusaladel, kuna seal on müra ja segamist liikidele vähem.” (Vikerraadio 4. mai 2023).

MTÜ on võtnud Hanno Pevkuri sõnasabast kinni ja esitas Kliimaministeeriumile ettepaneku Nursipalu rahvusparki moodustamiseks lähtumaks põhimõttest, et oleks tagatud nii loodusväärtuste kui ajaloolis-kultuurilisel rikkaliku pärandiga piirkonna kestmine ja samas ka rahuldatus riigikaitsevajadused. Ettepaneku kohaselt hõlmaks Nursipalu rahvuspark piirkonna kõige rikkama looduse ja kultuuripärandiga alasid. Uus rahvuspark jääks riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tugialale.

Kui 6. oktoobril rahva seast küsiti, et kui eelnõus on vajadusteks märgitud 20 000 hektarit, siis kas antakse garantiid, et rohkem laiendust ei tule. Kaitseminister vastas, et tema ajal ei tuleks. Seega on jätkuvalt kartud, et kalevi all on peidus teine veelgi suurem Nursipalu harjutusala laiendusplaani, mis ootab järjekordset sobivat aega selle teostamiseks.

Vallavalitsus soovib alustada Antsla linnaruumi väljaehitamise

Kalle Nurk

2019. aastal valmis Antsla vallavalitsuse tellimisel Linnalabor MTÜ koostatud Antsla kesklinna ruumikava. See on visuaalne töödokument, kus on välja toodud Antsla linna keskuse ruumilised objektid ning järgmise viie aasta tegevuskava nende kujundamiseks ja ehitamiseks. See on mitme arhitekti koostöös tehtud ja suunda näitav kava, olles aluseks edasistele planeeringutele ja ehitusprojektidele ning abiks valla kogu arengukava ja eelarvete koostamisel.

Antsla ruumikava keskne küsimus on väikelinna avalik ruum – kuidas kujundada väliruumi erinevatele sihtgruppidele, milline osakaal on autoliiklusele ja kergliiklemisele ning kuidas selline ruum toetab maapiirkondi neid muutvate demograafiliste ja ühiskondlike arengutega toimetulekul. Uue ruumikava aluseks olid selleks ajaks Antsla linnas olemasolevate arenguteks koostatud varasemad Keeritiigi pargi maastikuarhitektuurne projekt (2019), Antsla-Kobela kergliiklustee (2017) ning Kasumetsa terviseraja rajamise (2015) projektid. Lähitulevikus pidi ruumikujundamisel suuremat mõju avaldama Antsla Tarbijate Ühistu poe koostamisel olev ehitusprojekt, mille Antsla Vallavalitsus kehtestas 21. augusti 2019. a korraldusega nr 2-3/561 „Antsla Tümaa-ala ja lähikümne detailplaneering”. Nüüd on Antsla vallavalitsus otsustanud 2025. aastal 780 000 euro eest alustada Antsla kesklinnas avaliku linnaruumi väljaehitamise.

Antsla on roheline väikelinn, kus 2018. aastal elas 28,5% vallaelanikke (2018. aastal oli vallaelanikke 4562). Nii nagu teisi Kagu-Eesti valdasid, ilmestab kahjuks ka Antsla valla rahvastikuprotsess juba üle kahekümne aasta väldanud elanikkonna vähenemine ja vananemine. Alates 2000. aastast on Antsla valla elanike arv vähenenud 6010-lt 4562-le, seega kokku 1448 inimese võrra. Statistikaameti koostatud prognoosi kohaselt jätkub Võru maakonna rahvarvu kahanemine edaspidi ja 2030. aastaks on maakond kaotanud 17% praegusest elanikkonnast. Ruumikavas toodud andmete kohaselt, kui Antsla valla rahvaarv väheneb samas tempos, on elanike arv vallas 2030. aastal umbes 3800 inimest, 2040. aastaks aga langenud 3300 inimeseni. 1. jaanuariks 2023. oli vallaelanike arv kahanenud 4329 elanikuni, kellest Antsla linnas elab 1211 inimest (28%). Antsla vald on viimase viie aastaga kaotanud seega veel 233 inimest.

Ühe inimeste väljavoolu peamiseks võimalusena näeb Antsla vald Antsla kesklinna atraktiivsemaks muutmist. Nii nähakse järgneva kolme

Osäühing Loovald on koostanud Antsla kesklinna maastikuarhitektuurse ehitusprojekti.

aasta investeeringute kavas ette (pärast Antsla gümnaasiumi rekonstrueerimise lõpetamist) käsi võtta suurima investeringuna Antsla kesklinna piirkonnas kõigile kasutajagruppidele kergesti ligipääsetava avaliku linnaruumi arendamist. 2025. aastal kesklinna arengusse paigutatud rahaga on kavas ehitada välja lipuväljak ja parkla. Kuna pargi keskosa on endiselt eraomanduses ja vallavalitsus pole jõudnud omaloominguga ostumüügi osas kokkulepet saavutada, lükkub pargi keskosa kasutajategruppidele kergesti ligipääsetavaks tegemine kaugemas aega. Kesklinna arendamise aluseks võetakse 2020. aastal Loovaldi osäühingu koostatud maastikuarhitektuurse ehitusprojekti. Ehitusprojekt läbis 2021. aasta 1. juunil avaliku arutelu. Majandusnõunik Rain Ruusa ning aia- ja planeeringutespetsialist Ester Hommik sõnade kohaselt on kesklinna ehitusprojekti jätku saanud suuremate investeeringutega, vallasarvaga aga napib teavet sellest, kuidas on projekt edasi läinud pärast selle avalikku arutelu.

15. juunil 2022 valmis osäühingu Loovaldi osäühingu koostatud Antsla kesklinna piirkonna maastikuarhitektuurse ehitusprojekti, mille 21. novembril 2022 võttis vastu Antsla vallavalitsuse alaline planeeringukomisjon koosseisus Avo Kirsbaum, Rain Ruusa, Kalev Joab, Liana Neeve ja Ester Hommik. Projektilahenduse kontseptsioon põhineb sektoritel, mis jagab ala mitmeks osaks: kohvikuala, mänguala, noorte ala, wifi-ala, muru male, treeninguala, teraapiaaia, kesklinna väljak, õitsevate puittaimede ja lillenitide ala, turuala ja esindusväljak koos lipuväljakuga.

Projekti seletuskirjas seisab: Käesolev põhiprojekt ei ole ehituse aluseks. Ehitajal tuleb enne ehitust koostada ka tööprojekti vajalikud mahus ja tööprojekti käesoleva projekti autori ning tellijaga kooskõlas-

tada.

Alalise planeerimiskomisjoni otsuses on märgitud, et vahetult enne ehitamise alustamist tuleb tellida projektile ekspertiisi. (Ehitusprojekti ekspertiisi on vajalik ehitusprojektil, millele mahub enam kui 50 inimest K.L.). Planeerimiskomisjon on leidnud, et ekspertiisprojekti tegemise vajaduse ärahoidmiseks tuleks teostada kesklinna väljaehitamist projektis määratletud sektorite kaupa. Antsla vallavalitsus võtab nõu kuulda ja kuulutabki välja hanke lipuväljaku ehitamiseks. Sobivat ehitajat kahjuks ei leitud ja hange lõpetati. Nüüd, mil on avanemas võimalus taotleda uut projektitoetust linnaruumi väljaehitamiseks, minnakse uuele ringile ja juba 2025. aastal soovitakse võtta käsi kesklinna piirkonna maastikuarhitektuurse ehitusprojekti väljatoodud turuala ja esindusväljaku (koos lipuväljaku) sektorite väljaehitamise. Lähtudes eelnevast, peaks aga ka selle ala ehitusprojekt enne ehitustööde alustamist vajama ekspertiisi.

Kas enne Antsla kesklinna ehitusprojekti koostamist oleks pidanud vald tegema detailplaneeringu? Viimastel aastatel on Antsla linnaruum kiiresti muutunud. 2019. aastal koostatud Antsla ruumikavas räägitakse küll COOPi kauplusest, kuid mitte sõnakestki Grossi toidupoe avamisest ega kesklinna kavandatavast autopesulast. Elu ise näitab, et mõne aasta pärast on Antsla kesklinn täis tihedat liiklust ja kas sellisel juhul on üldse parkiderikkas rohelises väikelinnas mõistlik just kesklinna rajada maastikuarhitektuurse ehitusprojekti välja toodud puhkeala.

Antsla vallavolikogu võttis 20.12.2022 otsusega nr 26 vastu Antsla valla uue üldplaneeringu. Valla üldplaneeringus on määratletud detailplaneeringu koostusega aladeks Antsla linn (koos kavandatava piirimuudatusega Lusti küla

osas) ja Kobela alevik ning nendega piirnevad veekogud. Nii näiteks on COOP ja OG Elektra AS esmajärjekorras teinudki detailplaneeringu. Tekib küsimus, kas üldplaneering ei peagi kokku minema Antsla vallavalitsuse tegevusega? (Ja veel, kas vallavalitsus ei peaks oma tegevuses lähtuma siiski kehtestatud üldplaneeringust, mille on kinnitanud volikogu?)

Palju on vaieldud selle üle, milline on kohaliku omavalitsuse roll ruumilises Antsla linnas planeerimises. Planeerimisjärgi on selle valdkonna korraldamine üks omavalitsuste peamisi ülesandeid, mistõttu on neile antud väga suur otsustusõigus. Peaks rääkima ka planeeringu paindlikkusest ja jäikusest, ehk võimalustest, mis on omavalitsuse pädevuses.

Lähtudes hea elukeskkonna põhimõtetest, peaks omavalitsus rohkem panustama ühiskondlikult kokku lepitud avalike huvide ja väärtuste tagamisse, kuid samas arvestama maaomanike huve.

Oleme kodanikuühiskonda alles jõudmas, mistõttu uute tööviiside juurdumine võtab aega. Praegune süsteem toimib enamasti nii, et omavalitsus täidab vaid seadusega ettenähtud avalikustamise miinimum-nõudeid, mistõttu erinevaid osapooli (eriti avalikkust) kaasatakse vaid formaalselt, mida võib väita ka antud projekti menetlemise kohta.

Ehitusprojekt koosneb laias laastus neljast erinevast etapist – eskiis-, eel-, põhi- ning tööprojekti. Sellest tuleneb, et iga järgnev faas on eelnevast detailsem ja põhjalikum. Tööprojekt peab olema koostatud sellise täpsusega, et ehitajal ei saaks töö käigus arusaamatusi tekkida, sest see on talle kohustuslikuks juhiseks. Ehitusprojekti peamine eesmärk on ehitusloa taotlemine. Selle väljastab omavalitsus siis, kui kogu projekt on kooskõlas valla üldplaneeringu nõuetega ja projekteerimistingimustega.

Detailplaneeringu peamine eesmärk on üldplaneeringu kavandatud põhimõtete elluviimine. Detailplaneeringu koostamine on nõutav seaduses toodud aladel ja juhtudel ning täiendavalt üldplaneeringuga määratud juhtudel. Sellele tuginedes oleks vallavalitsus justkui pidanud alustama kesklinna projekteerimist detailplaneeringuga.

Lõpetuseks. Üks vallakodanik pajatas Külalehe toimetusele seltskonnas paari talupojatarkuse tasandil mõleva mehe arutelu Antsla linnakeskuse väljaehitamise kavast. Nad ei jõudnud ära imestada vallaametnike tõlplust ja mõnu, mida nad saavad lõputest nõupidamistest ja koosolekust: linnaruumi eskiis-, eel-, põhi- ning tööprojekti, kus igale midagi (maleruutudega muruplats, noorte ala, wifi ala, sportlik treeningukoht, teraapia-aed, kohvikuala, esindusala koos lipuväljakuga jne). Ja mis see kõik maksab!

Ometi on teada, et Antsla linna keskel on vaid peopesa suurune roheala, osa sellest on veel eraomanduses, siis kuhu kõik see mahub?

Talupojatarkus ütleb: linna keskel on risteel ringliiklus. Selle ringi keskele pange soliidne lipuvarras. Lipuheiskamist nõudvad rahvarohkete ürituste jaoks on ruumi küllalt, pealegi on sealsamas Vabadussõjas langenute mälestussammas, vallavalitsuse hoone ja esinduslikud kauplused. Kui ka kogu linnarahvas koguneks platsile, ei takistaks see hädavajalikkust liiklust. Antsla turg jätk sinna, kus see praegu on, turuplats ei sobi esindusväljakule. Praegusele parkikesele pange juurde mugavaid istekohti, seal olgu ka üks rohkemate istekohtadega koht, kus oleks hea korraldada väiksemaid intiimsemaid üritusi, vestlusringe (kasvõi vallavanemaga!).

LIPUVARRAS KESKRINGIL – ANTSLA LINNA NABA.

4. novembril esitles Kristjan Prii endises Lepistu koolimajas raamatut „Ehh, Uhhuduur 20“. Foto: Kalle Nurk

Roosiku külas Lepistu kohvikus esitleti Uhhuduuri raamatut

Kalle Nurk

4. novembril võtsid Roosiku külas endises Lepistu koolimajas asuvas kohvikus kohad sisse reisivõlulised. Toimus tugitoolireis Limast Costa Ricasse, reisijuhiks Kristjan Prii.

Antsla vallarahval oli Kristjan Priiga esimene silmast silma kohtumine 2014. aastal. 10. veebruaril 2014 tegi valla arenguspetsialist Kalev Joab talle ekskursiooni müügis olevas Lepistu koolimajas. Mõni kuu hiljem oli Kristjan suure kahekordse punasest kivist hoone omanik. Hoone vajab suurt remonti, enne kui võis sinna elama asuda. Enam vähem ööbimiskõlbulik oli direktori kabinet. WC asus magamistoa suhtes teise maja otsas ja sinna jõudmiseks tuli avada 13 ust. Antsla vald kaasas Kristjani koheselt oma elukeerisesse. Samal aastal toimusid Vana-Antsla mõisa taastamise mõttetalgud, milles ka Kristjan oma panuse andis – ta tegi arhitektuurse visiooniprojekti tuleviku Vana-Antsla mõisast. Kahjuks ei jäänud Kristjan kauaks valda peatuma. Uued väljakutsed viisid ta suurlinna. Küll käis ta veel korra (6.02.2015) antslalastega kohtumas, et esitleda oma kolmandat raamatut Uhhuduurist.

Uhhuduur sai alguse 2002. aastal mõttega teha jalgrataste maakerale ring peale. Kristjan liitus tuuritajatega teises etapis 2007. aastal. Reisilt koju memuaare saates kuhjus neid nii palju, et tekkis mõte memuaarid kõita kaante vahele. Täna on Hannes Hanso, Mart Kuusk, Priit Kuusk, Liivo Niglas, Kristjan Prii ja Tanel Rütman võtnud kuuel korral 4-5 aastase vahega ette ühe etapi teekonnal ümber maakera ja jõudnud läbida 2002 aastal Mongoolia, Hiina, Tiibeti ja Nepali; 2007. aastal Nepali, Bangladesh, India, Pakistani, Afganistani ja Iraani; 2011 aastal Iraani, Araabia Ühendemiraadid, Omaani, Jeemeni, Djibouti ja Etiopia; 2014 aastal Etiopia, Keenia, Tansaania, Sambia, Botswana ja Namiibia; 2018 aastal Uruguay, Brasiilia, Argentina, Boliivia ja Peruu. Viimasel 2022. aasta etapil alustati Peruu pealinnast Limast, kust

edasi vändati Costa Rica mägisisesse riiki. Kristjan räägib, et pidades silmas reisiselidete vanust, jõuavad nad käia veel 3-4 tuuril.

Alates 2007. aastast on Kristjan Prii jõudnud välja anda juba viis raamatut Uhhuduuri matkadest, mis on kirjutatud päeviku vormis. Viimane raamat nägi trükkvalgust 26. oktoobril sel aastal. Lepistu kohvikus toimunud raamatuesitus oli Kristjanile neljas, kusjuures Lõuna-Eestis esimene. Raamat on ühtlasi pühendus 20 aastat väldanud tuuri juubeliaastale. Kristjan leiab, et igapäevast meist teeb oma elu ise ja selle mõistmise jõudis ta oma tütre kaudu. Nimelt tütar eluks ettevalmistades oli see mõte sageli tema sageli korduv õpetussõna tütrele. Ühel hetkel mõistis ta, et samad õpetussõnad kehtivad ka tema enda kohta.

Kristjan Prii oskab väga hästi kõita inimesi oma lugudega Uhhuduurist. Samamoodi kutsuvad lugema ka tema raamatud. Lisaks raamatutele on teelekraani taga istujatel võimalus olnud näha filmilõike nende reisil ettetulnust seiklustest. Kristjan rääkis, et näiteks viimasest reisist salvestati ligikaudu 100 tundi, millest aga teelekraanile jõudis kõigest kümnendik. Samuti ei anna film tait ülevaadet, sest niikaua, kui jõuad kaamera välja võtta, on tihti sündmustik juba ajalugu. Seda, mida ei saanud filmilindile jäädvustada, oli aga puhkepausi ajal aega kui palju paberile üles märkida! Seega on raamat igati ülevaatlikum ja huvitavam kui film.

Raamatut „Ehh, Uhhuduur 20. Ise teed oma elu!“ on tänapäeva mõistes trükitud küll päris suur kogus (1500 eksemplaari), need on kiiresti leidnud tee lugejani. Nii tasub sellelgi korral huvilistel ostmisega kiirustada. Need, kes soovivad oma raamaturiivile saada veel üht reisikirjutist ümber maakera, tuleb veel mõned aastad oodata. Kes aga mõtleavad kogumise alustada, peavad nägema rohkem vaeva, sest esimesi raamatuid pole enam võimalik saada.

Edu Kristjan Priile ja tema reisikaaslastele järgnevatel Uhhuduuridel!

Lusti lasteaia sõimerühma avamine lükati teist korda edasi

Kalle Nurk

12. juunil 2023 sõlmis Antsla vallavalitsus 196 080 eurot maksma mineva Lusti lasteaia osalise rekonstrueerimise lepingu AS Evikoga (12.06.2023), hiljem lisati lepingusse EVIKO Fassaadid OÜ (10.08.2023). Tööd pidid valmis saama ja üle antama sama aasta 13. oktoobriks. Suve lõpu poole laekus Külalehe toimetusele informatsioon, et rekonstrueerimistööde kulg on peaaegu olematu ja kui nõnda edasi läheb, siis küll õigeaegselt lõpule ei jõuta. Neid fakte kontrollides tundus muresemiseks tõesti põhjust olevat. Murelikud olid ka lasteaia töötajad, kas ja millal saab ikkagi tööle täiendav rühm. Kuna ehitajad lubasid tööd siiski õigeaegselt lõpetada, otsustati rühmad komplekteerida nii, et uude rühma → sõimerühma → tulevad lapsed jäävad niikaua koha ootele. Tööde lõpetamise tähtsajaks lähenedes oli selge, et oktoobri alguses sõimerühma ei avata ja lapsevanemad peavad kannatust varuma.

27. septembril Antsla vallavolikogu alalise haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni koosolekul ilmneki, et vallavalitsus on pikendanud Lusti lasteaia ühe rühma ruumide renoveerimistööde lõpetamise tähtaega kuu võrra (12. november 2023).

12. oktoobril, mil sõimerühma ruumid oleksid pidanud esialgsete plaanide kohaselt valmis olema, räägiti taas eelnimetatud komisjonis Lusti lasteaia. Ilmneb, et selleks ajaks oli ehitustööd tehtud

Lusti lasteaia sõimerühmas on põrand valatud ja ventilatsioonitorustik laes. Sõimerühma avamine on plaanitud 2. jaanuaril 2024. Foto on tehtud 17. novembril 2023. Foto: Kalle Nurk

ära kogumahust kõigest 30% ja vallavalitsus on lõpetanud ehitajaga lepingu ennetähtaegselt.

24. oktoobril toimunud Antsla vallavolikogu istungil valla arengukava muutmise arutelu juures kinnitas ettekandja Kalev Joab, et ehitustegevus Lusti lasteaias jätkub ja veel sel aastal saadakse nende töödega ühele poole. Volikogu istungi lõpus aga vallavanem Avo Kirsbaumi ettekandest selgub, et Lusti lasteaias on ehitustööd peatunud, vallavalitsus on edastanud tööde teostajale erakorralise lepingu ülesütlemise teate ja soovib ise jätkata alltöövõtjate otsingutega, et tagada 2. jaanuaril 2024 sõimerühma avamine.

Sõimerühma oma last tuua soovivad lapsevanemad on informatsiooni puudu

ses: ei ole ikkagi selge rühma ruumide valmimise tähtaeg, millal lõpuks tuleb see aeg, kui vanemad saavad lapse lasteaeda panna ja tööle naasta? Raske uskuda, kas lapsevanemaid rahuldab volikogu esimehe, kes ühtlasi nii arengu- ja planeerimiskomisjoni aseesimees kui ka Antsla valla esindaja Lusti lasteaia hoolekogus, Merike Prätzi lahendus tekkinud olukorrale: Võru lasteaedades on laste arv viidud maksimumini, kuna kõik lapsed ei ole kunagi kohal. Peaksime sama praktikad rakendada.

Haridusnõunik Pille Raudam, kelle üheks tööülesandeks on laste koolieelses lasteasutusse vastuvõtmise korraldamine: praeguseks need sõimerühma lapsed, kel väga tõsine kohavajadus, on

lasteaia kohad saanud, kuid kel võimalik, on endiselt ootel. Kui mõni perekond leiab oma lapsele hoidmise võimaluse ja nende kulude katmiseks valda avalduse esitab, katab vald ka kulud. Seni pole ühtegi sellekohast avaldust valda laekunud.

Lusti lasteaia juhataja Maive Sinijärv: Oleme suutnud kuidagi ära paigutada kaks sõimerühma last. On teada, et üks lapsevanem on nõustunud oma lapse viima Kuldre lasteaeda, teine aga keeldus sellest ettepanekust. Oleme väga raskest olukorras. Õnneks on lapsevanemad mõistvad. Lubadusi on antud ja jälle neid muudetud. Seega valmistume juhaks, kui ka viimane lubatud tähtsajaks (2. jaanuar) lükkub edasi, siis avame sõimerühma muusikaklassis.

Antsla vald saab ühe küla võrra rikkamaks

Kalle Nurk

12. mail 2022 esitasid Valgamaa Lusti küla kümnendik inimeste avalduse, et soovivad Valgamaalt ümber kolida Võrumaale Antsla valda. 14. detsembril toimus avalduse arutelu Valga vallavolikogus, kus otsustati teha Antsla vallale ettepanek piiride muutmiseks. 24. oktoobriks oldi asjaajamisega jõutud nii kaugele, et Antsla vallavolikogu otsustas arvata osa Valga valla Lusti külast ühe osa kuuluvaks Antsla vallale. Nüüd tuleb korda ajada juriidiline dokumentatsioon. Selleks esitatakse taotlus Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile haldusterritoriaalse piiri muutmiseks. Kui kõigega ühele poole jõutakse, saab Antsla vald juurde ühe küla (Lustimõisa) ja 18 elaniku võrra rikkamaks.

Antsla vald pidas ühe osa Lusti küla ühinemise läbirääkimisi juba enne 2017. aasta haldusreformi, kui tegi omapoolse liitumissettepaneku minimaalselt nõutava 5

000 elaniku kokkusaamiseks. Kuigi tol korral jäi asi pooleli, polnud see mõte lõplikult maha maetud. Kas ja kui palju ikkagi muudab suurest Lusti külast eraldumine Lustimõisa küla elanike elu paremaks,

kogu kohalikku elu, näitab tulevik. Samuti on ettearvamatult, kuidas mõjutab küla jagunemine kaheks endist Lusti külaelu. Lusti küla jagunemine on veel kord tõestuseks, et ühes külas võib olla mitmeid

kogukondi ja pole päris õige nimetada kogukonda küla-piiri järgi. Oluline on, kuidas kogukonnad omavahel sobituvad.

Maa-ameti ortofoto aluskaardil on kollase joonega piiritletud Lusti küla ja lilla katkendliku joonega märgitud Lusti küla jagunemise piir Lusti ja Lustimõisa küla vahel.

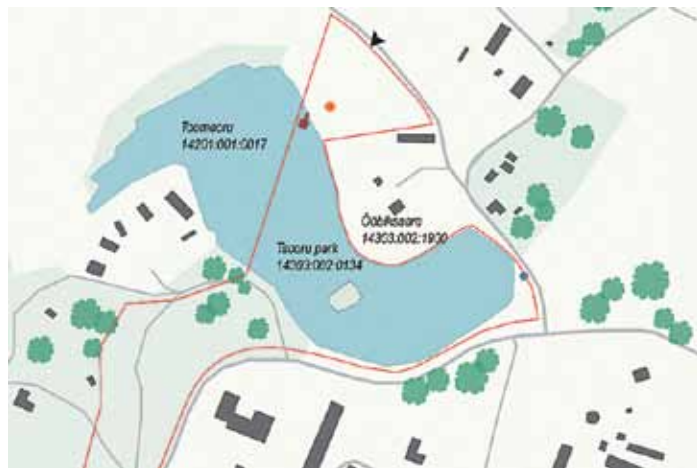

Antsla vallavalitsus võttis kasutusele mõiste „Tsooru kogukond”

Kalle Nurk

Terminit «kogukond» kasutatakse sageli, kuid selle tähendust mõtestatakse harva. Wikipedias on kirjas, et kogukond on enamasti territoriaalselt määratletud inimeste kooslus, keda ühendavad näiteks ajalugu, sugulussidemed, ühistegevus, ühesugused väärtused ja eluviis. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi kogukonnatöö lektor Dagmar Narusson kirjutab (8.12.2020) Postimehes, et hästi toimivas kogukonnas respektiitakse erinevusi ja taotletakse kõigi kogukonnaliikmete kaasamist. Veelgi enam, toimiv kogukond otsib võimalusi, et kõik kogukonnaliikmed saaksid ühistes ettevõtmistes oma oskusi ja andeid kasutada. Ükski organisatsioon ei ole automaatselt kogukond. Traditsiooniliselt on kogukondadeks peetud asukohapõhiseid kogukondi nagu küla ja linnaosa, praegu eristatakse sageli ka huvi-, kultuuri- ja identiteedipõhiseid kogukondi. Erinevate kogukondade olemasolul on ühiskonnas suur väärtus. Samas on oluline, et kogukonnad oleksid avatud ja suudaksid teha üksiteisega koostööd. Kuusalu vallavolikogu liige Emil Rutiku on „Sõnumitoojas” (13.01.2015) kirjutanud: „Ilmselt enamus teist on kuulnud korduvalt väljendeid „kogukond otsustas“, „kogukond tegi“, „kogukond viis ellu“. Meie vallas isegi tehakse teatud otsuseid, peasi, et kogukond oleks rahul.”

Ka Antsla valla arengukavas viidatakse mitmes kohas kogukonnale. Nii näiteks on Antsla vald jagatud kolme piirkonda ehk sisuliselt kogukonda: põhjaosa (endine Urvaste vald), lõunaosa (endine Tsooru

Tsooru ujusaua kasutuslepingu juurde kuulub lisana ka asendiplaan.

kolhoosi territooriumil paiknenud külad) ja keskosa (endised Antsla ja Linda kolhoos ning Antsla linn). Antsla valla territoorium hõlmab ka kolme ajaloolise kihelkonna osi: suurem osa valla territooriumist (Antsla ja selle ümbrus koos endise Urvaste vallaga) kuulub Urvaste kihelkonda ja selle nimetuse all on sealne kogukond tuntud. Karula kihelkonna rahvast tunneb Antsla valla rahvas Kaika kandi all ja Rõuge kihelkonna vallakodanikke Tsooru kandi rahvana.

Valla arenguspetsialist Kalev Joab lisab juurde rahvasuus püsima jäänud kantidest Urvaste (keskuse, kiriku ja surnuaia) ning Kraavi. Samas toob Kalev Joab võrdluseks Antsla külje all asuva Kobela, mida pole pärjatud kandi nimetusega. Ta leiab, et Antsla vald on elanike poolest nii väike (Eesti Vabariigi 79 omavalitsusest 70. kohal), et ametlikult peaksid neid lahterdama väiksemateks kogukondadeks ühtse suurema kogukonna koosseisus. Selliseid väiksemaid kogukondi nimetatakse asumiteks. Näiteks Tsooru kogukonnas on selliseks asumiks paisjärve kaldal ja naabruses asuvad

talud. See asjaolu tuli eriti selgelt välja, kui paari aasta tagant käis Tsoorus suur arutelu kuni kohtusse kaebamiseni paisjärvele ujuva kalarestorani asutamise poolt ja vastu. Poolt olid enamasti Tsooru keskuse ja paisjärvest kaugemal elavad inimesed ehk Tsooru kogukonna inimesed (pole minu asi, las teevad). Vastu olid aga Tsooru kogukonna kitsama ala ehk asumi ehk järveäärse piirkonna elanikud. Nii juhtuski, et pärast kohtuvaidlusi jäi kalarestorani projekt ära.

Isetekkelise kogukonna puhul on lihtne aru saada, mis seda ühendab ja kes sinna kuuluvad.

Keerulisemaks läheb, kui väljastpoolt hakatakse sundkorras inimesi kogukonda-desse lahterdama ilma kindla tunnusemärgita. Nii näiteks on viimasel ajal palju arusaamatu-si tekitanud vallavalitsuse soov anda Linda rahvamaja rendile kohalikule kogukonnale ja ujuv suitsusaun Tsooru kogukonnale. Selline ühesõnaline väljajätlemine tekitab inimestes väärarusaamu, kes ikkagi sinna kogukonda kuuluvad ja kas teised vallakodanikud on selle objekti elust kõrvale lükatud?

Tingimärgid:

- ▲ Pääs krundile
- Kõrghaljastus
- Haljastus
- Tuletõrje veevõtukoht
- Veeohutuse stend
- Projekteeritav suitsusaun

Tsooru mõisapark enne tormimurdu. Foto keskmes on Tsooru rahvamaja ja Tsooru kolhoosi kontor, vasakul servas on Seedrimäni kinnistu, mille sees musta kastiga piiritletud Tsooru kolhoosi sigala varemed. Fotod: Maa-ameti geoportaal

Hävinenud Tsooru parki istutatakse uued puud

Kalle Nurk

Tsooru park ja pärnaallee on pärast 30. augustil tormikeerisele ettejäämist kaks kuud hiljem murdunud puudest puhastatud. Septembrikuu kestvad vihmasajud ja töömeeste otsingud ei võimaldanud kohe alustada mahalangenud puude koristamisega. Antsla vallavalitsus küsis hinnapakkumisi neilt ettevõtetest, kes oleksid valmis koheselt töödega alustama. Hinnapakkumisi laekus kolm, kellest kahega sõlmiti töövõtuleping.

28. septembril sõlmis Antsla vallavalitsus töövõtulepingu Vana-Roosas tegutseva Kõrgeperve osaiingu esindaja Aare Alliksooga Tsooru pargi kinnistul tormikahjude likvideerimiseks. Lauri Keerov (Sarif Building osaiingu esindaja) allkirjastas töövõtulepingu Tsooru rahvamaja ja selle naabrusesse jääva Seedrimäni kinnistul tormikahjude likvideerimise tööstamiseks. Lauri Keerov asus kõigepealt suure hooga puhastama Seedrimäni kinnistut. Tööd oli seal parasjagu, sest paarikümne aastaga oli maa-ala võsastunud niivõrd, et selle keskel asuvad kolhoosiaegsetest sigalavaremetest polnud peaaegu midagi näha. Puud olid tormis tugevalt kahjusta-

da saanud, mistõttu jäeti alles ainult need puud, mida oli võimalik säilitada.

Liana Neeve: Tsooru pargi, rahvamaja ümbruse ja Seedrimäni kinnistu tormimurrust koristamine läks Antsla vallale maksma ligikaudu 19 300 eurot. Tehtud kulud on kavas katta saadud materjalide ja hakkepuidu müügist. Kuna Tsooru park on muinsuskaitse objekt, siis nüüd, peale tormimurru kahjustuste likvideerimist, hakkab vallavalitsus koos muinsuskaitseametiga planeerima edasist tegevust. Meie soov on istutada parki uusi puid. Selleks kaasab muinsuskaitseamet maastikuarhitekti, kelle juhiste järgi toimub uue haljastuse rajamine. Istutustööde juurde kaasame Tsooru elanikke ja teisi huvilisi. Kõige selle kohta täpsemat informatsiooni jagame valla-lehes ja teistes valla ametlikes infokandjates.

Seedrimäni kinnistul on praegu tootmismaa sihtotstarve. Antsla valla üldplaneeringu kehtestamise otsuse jõustumisel saab selle kinnistu sihtotstarbeks olema segahoonestusmaa.

Jääme lootma, et uue ilme saav Tsooru park muutub liigirikaks, pargi vastu hakatakse suurt huvi tundma ja see leiab laiapõhjalist kasutust. Edu pargi kujundajatele!

Valla eelarves on eraldi kulurida valla maine kujundamiseks

Kalle Nurk

Eks ole Tsooru ujuva suitsusauna ehitamisega sama lugu kui Arnoga, kes jõudis kooli kui tunnid olid juba alanud. Nii juhtus tänava ka Antsla vallavalitsusega. Soov ehitada sauna aastal ujuv suitsusaun tekkis vallaametnikel siis, kui valla eelarve juba vastu võetud. Mõte aga oli nii ahvatlev ja mitte kuidagi ei suudetud loobuda. On ju ütelnud, et kui väga tahta, siis kuidagi ikka saab. Kõik oleneb ainult, mis-moodi ja milliseid võtteid selleks kasutama peab. Külalehes on nii mõneski loos välja koorunud tõdemus, et Antsla vallas ollakse meistrid oma tahtmise saamisega. Ujuvale suitsusaunale poogiti juurde nn Tagurpidi Antsla ja kaks asja koos tagasidki volikogu komisjonides poolehoidu saun veel sel aastal valmis ehitada. Kust aga võtta raha? Vallavalitsus teavitas, et sauna ehitamiseks võetakse

raha valla mainekujundamise ja majanduskulude eelarve reall. Mitte ühelgi komisjoni liikmel ei tekkinud küsimust, et kui sellelt reall rahasid sauna ehitusele suunata, mis siis kavandatud tegevustest tegemata jääb. Komisjoni protokollid ei selgu ka, kas keegi tundis üldse huvi, kuidas kasutatakse või on kasutatud valla mainekujunduse raha ja kui suur on see summa aastast tegelikuks kasutamiseks. Vaadates valla eelarvet, siis sealt aga ei loe välja ühtegi rida nimetust – valla mainekujundus. Tekib küsimus, kas komisjoni liikmete teadmised on nii kõrged, et teavad valla mainekujunduse rahast kõike või siis usuvad kõike, mida vallaametnikud neile räägivad. On ju volikoguski mitmel korral läbi kostnud mõne volikoguliikme hurjutav sõnavõtt: ärge segage vallavalitsuse ja vallaametnike tööd. Kui ise olme vallavalitsuse kinnitanud, siis peame neid ka usaldama! Kui-

gi komisjoni ja volikogu liikmed pole üles tõstatanud valla mainekujundamise rahade kasutamist, püüame huvilistele natuke valgustada valla mainekujunduse rahade olemasolust ja selle kasutamist.

Valla maine kujundamiseks eraldati eelarvesse 3 000 eurot mõned aastad tagasi (Külalehe toimetuse ei tea täpset aastat). Eelarvesse on see paigutatud Arendustegevuse reale. 2023. aasta Arendustegevuseks on eelarves 230 206 eurot, kus on eraldi reana tõesti kirjas sihtotstarbelised eraldised jooksvateks kuludeks. 30. septembriks oli sellest ära kasutatud 750 eurot. Samas on teada, et ujuva suitsusauna ehitamine läks vallavalitsuse arvestuse kohaselt 10 000 euro asemel maksma hoopis ligikaudu 13 500 eurot. Seega on suitsusauna ehitamisel kasutatud valla mainekujunduse rahade asemel hoopis valla arendustegevuse sihtotstarbelisi vahendeid.

Arvatavasti on seotud paar aastat tagasi valla mainekujunduseks loodud eelarve rida 3 000 euroga ja paar aastat tagasi on Antsla valla poolt You Tube-i üles laetud ka mõned Maero Puki kokkumonteeritud lühifilmid öitsvast Antsla linnast ja mõnedest valla uusehitustest. Filmide vaatajaskond on olnud päris suur. Kindlasti aitas see ettevõtmine palju kaasa valla maine kujundamisele, sest sel ajajärgul räägiti vallakodanike hulgas palju kiiresti arenenud Antsla vallast ja linnapildi ilusamaks muutmiseks. Näitena toodi just neid objekte, mis filmilindil kajastatud. Millegipärast levivad vallas jutud, et nende filmide loomisest oli ka teine tagamõte. Toimusid ju sama aasta sügisel (2021. aasta oktoobris) kohalike omavalitsuste valimised. Teame Eestis nii mõndagi juhtumit, kus valimiste eel on kasutatud rahva raha valimiskampaania tegemiseks.

Tsooru pargis pärast tormimurru likvideerimist jäid kasvama üksikud puud. Foto on tehtud 10. novembril 2023.

Endise J. M. Sverdlovi nim kolhoosi sigala varemed on pärast tormimurru kõrvaldamist taas kõigile ilusti näha. Pilt on tehtud 10. novembril 2023. Fotod: Kalle Nurk

Tsooru kant on ühe ajalookillukese võrra rikkam

Kalle Nurk

Külalehe toimetusse laekus Massachusettsi Tehnoloogia-instituudi keemiaprofessori Sylvia T. Ceyeri kiri: „Tere! Minu nimi on Sylvia Ceyer ja olen Agnes Tiits Ceyeri tütar, kes sündis Eestis Tsoorus. Minu ema tähistab järgmisel kuul 23. aprillil 1923 oma 100. sünnipäeva. Lisan foto Tsooru külapoest, mis on tehtud umbes 1925. aastal. Minu ema vanemad Voldemar Tiits ja Elisabeth Mirka Tiits omasid ja pidasid seda poodi. Sellel fotol on noorim laps minu ema Agnes. Ta seisab oma õe Feida ja ema Elisabethi kõrval. Vanim naine fotol on minu ema isapoolne vanaema Anna Hain Tiits. Ma ei tea täpselt, kus Tsoorus nende pood asus, kuid Google mapi ja tänavavaateid vaadates on võimalik, et see asus samas kohas, kus asub praegune külapood (COOP?). Võib-olla on see foto kasulik osana Tsooru ajaloolisest ülestähendusest teie veebiajalehes Külaleht? Võib-olla tasub see avaldada Külalehes, kus mainitakse minu ema ja tema 100. sünnipäev? Ühel päeval tulevikus tahaksin külastada Tsooru ja võib-olla leida, kus see pood seisis. See pood oli ka minu ema lapsepõlvkodu. Lugupidamisega” (Inglisekeelne kiri on eestikeelses masinatõlkes. Jääb vaid imetleda, kui täpselt ja hästi masin oma tööd teeb. Külalehe toimetaja ei oska inglise keelt, kirjutan vastu eesti keeles, mida Ameerikas elav kirjutaja, kes jällegi eesti keelt ei oska, loeb seda masinatõlkes inglise keeles. K.N.)

Endise Lepistu vallamaja naabruses asub suurte puude varjus väike majake. Väike majake on justkui maa sisse vajunud. Sellise petliku mulje jätab otse õuevärava tagant mööduv Tsooru-Sänna maantee, mis kerkis enne kõvakatte saamist aastate pikkuse pindamise tulemusena. Tsooru kandi vanemad inimesed teavad, et selles majas elas perekond Tiits. Neid inimesi, kes teaksid Tiitsast rohkem rääkida, on elavate kirjas üksikud. Külalehe toimetuse asus koguma teavet ja sai nii mõndagi teada. Räägitakse, et Tiitsa kaks tütart, kes mõlemad olvad olnud hambaarstid, emigreerusid 1944. aastal välismaale.

Lepistu vallamajas asus ka nõukogude okupatsiooni ajal kohalik postkontor, mille ülem oli Voldemar Tiits (14.02.1893-21.04.1976), kes on tegelema ka puutööga: treis voki poole ja tegi vokka. Endises vallamajas oli ka telefonikeskjaam, kust toimus käsitsi helistajate ühendamine. Voldemari ema Anna Tiits elas Roosiku külas Päka talus väikeses saunamajas. Luhametsa külaelanik Mati Kochil on kodus 1942. aastal Voldemari poolt avatud postkontori arveraamat. Voldemar oli ka kohaliku pritsikomando ülem koos Mati isa Aleksander Kochiga (Aleksander oli tuletõrje autojuht). Voldemar Tiitsa mäletatakse haritud ja intelligentse mehana. Praegu

Tiitsa kauplus 1925. aastal. Ukselävel seisavad vasakult Anna Hain Tiits ning Feida, Agnes ja Elisabeth Tiits.

Fotod: Sylvia T. Ceyeri erakogu

Perekond Tiits Tallinnas 1940-1944. Pildil vasakult Voldemar, tema tütre Feida ja Agnes ja abikaasa Liis.

seisab tema maja tühjana juba kümnekond aastat.

Rohkem materjali Tiitsadest koguda ei õnnestunud. Õnneks saabus Külalehe toimetusele mõni päev enne lehe ilmumist teinegi Sylvia kiri, mis rikastab tublisti Tsooru kandi ajalugu.

Sylvia Ceyer: Pean vastama inglise keeles, sest ma kahjuks ei räägi ega loe eesti keelt. Lugesin teie e-kirju Google'i tõlkija abil ja tõlge toimus hästi.

Kuna ma kirjutasin teile eelmise aasta märtsis, siis kahjuks suri mu ema Agnes Tiits Ceyer 5 päeva pärast oma 100. sünnipäeva 23. aprillil 2023.

Mul on nii hea meel, et tunnete ära maja, kus mu ema sündis! Tõepoolest, selles majas elas naine nimega Valli Hannov. Valli ((Valentina) Hannov oli minu vanaema õe tütar ja ta hoolitses minu vanavanemate Voldemar Tiitsi ja Elisabeth Mirka Tiitsi eest kuni nende surmani vastavalt 1976. ja 1978. aastal. Minu vanavanemate kodust sai pärast nende surma Valli Hannovi ja tema abikaasa Jaan Hannovi kodu. Minu emal Agnesel on mõned Valli Hannovi kirjad 1990ndatest, kuid kahjuks on need kirjutatud eesti keeles ja ma ei suuda neid lugeda. Nägin Valli Hannovi nime ja sünnipäeva Külalehe numbris millalgi aastatel 2010-2012, kuid pärast seda pole ma tema nime näinud. Eeldan, et ta on nüüdseks surnud. Valli Hannovi sünniaastat ma ei tea. Minu teada Valli Hannovi lapsi ei olnud. (Nendest ridadest nähtub, et kirja saatja on

kauaaegne Külalehe lugeja. K.N.)

Külalehe avastasin võib-olla 10 aastat tagasi, kui otsisin internetist Eestist Tsoorut. Otsisin võimalikku teavet Tsooru kohta lootuses rääkida emale midagi tema kodukoha hetkeseisust. Külalehte pääsesin lingi <http://tsoorukant.planet.ee/?pgid=7> kaudu. Leidsin ka teie kaks ajalugu “100 aastat Luhametsa küla Võrumaal” ja “100 aastat Lepistu koolimaja Võrumaal”. Püüdsin tõlkida Lepistu koolimaja ajalugu lootusega teada saada kas ema käis Lepistu koolis. Lepistu kool ei tundu Tsoorust kaugel olevat. Kahjuks jällegi takistas mind suutmatuse eesti keelt lugeda.

Mis puutub minu ema kodusse ja sellega seotud poodi Tsoorus, siis tean, et see kuulus minu vanaisale Jurri Tiitsale ja selle päris pärast Jurri surma (1923) tema poeg Voldemar Tiits vahetult pärast ema sündi. Voldemar ja Elisabeth Tiits ning nende kaks tütart elasid koos Jurri ja tema naise Anna Hain Tiitsiga. Kahjuks ei tea ma kodu ja poe ajalugu enne 1923. aastat ja seda kuidas minu vanaisa Jurri Tiits selle omanikuks sai. Tean ainult seda, et kodu ja pood olid osa talust.

1929. aastaks otsustas mu vanaisa Voldemar, et temast saab pigem pankur kui põllumees ja nii kolis ta oma naise Elisabethi ning kahe tütreaga (Feida ja Agnes) Tallinna. Kodu, pood ja talu jäid perele, kuid ma ei tea, kelle mu vanaisa Voldemar poe ja talu eest vastutama jättis. Tean, et

Heinategu Tiitsa talus. Foto on tehtud 1938-1942. aastal.

Agnes Tiits (paremal) ja Sylvia Ceyer. Foto on tehtud 2022. aasta detsembrikuul.

Anna Hain Tiits jäi koju maha kuni tema mõrvamiseni 1944. aastal Saksa sõdurite poolt. Aastatel 1928-1944 sõitsid Voldemar ja Elisabeth igal aastal Tallinnast tagasi oma koju Tsooru, et seal suve veeta ja mu emal on seal suvepuhkustest imelised mälestused. 1944. aasta septembrikuul panti vanaema ja vanaisa oma kaks tütart paati, mis pidi minema Rootsi, et põgeneda

lähenevate Vene vägede eest. Plaan oli, et nad ootaksid turvaliselt ära Rootsis sõja lõpu ja naaseksid siis Eestisse. Kahjuks ei juhtunud seda kunagi. Üks huvitav aspekt mu ema põgenemisel läände on see, et pärast sõda olid tema ja ta õde Feida osa Balti cygneti (*meile tundmatu mõiste K.N.*) programmist, nagu on kirjeldatud S. Salvatici kirjutatud teadusartiklis pealkirjaga “Inglise

valitsus ja Euroopa naispangulased pärast Teist maailmasõda”. Artiklis viidatakse mu emale ja tema õele nimepidi.

Millalgi pärast sõda kolisid Voldemar ja Elisabeth tagasi oma koju Tsooru. Nii nagu ma ei tea kuupäevaliselt, millal vanaisa ja vanaema Tsooru tulid, ei tea ka Valli Voldemari ja Elisabethi juurde elama asumist ja sedagi, kas nende pood tegutses veel 1944. aastast kuni surmani 1970. aastate keskel.

Üks aspekt, millest mu ema mulle alati rääkis, oli see, et Tsoorust lõunas oli linn, mis oli täis perekondi, kelle perekonnanime oli Tiits. Tõepoolest, Eesti kaarti vaadates näen küla nimega Tiitsa. Olen püüdnud internetist Tiitsa kohta infot leida, kuid see pole õnnestunud. Soovin, et saaksin teile rohkem rääkida Tsooru maja ja poe ajaloo, kuid kahjuks ei tea ma palju rohkem.

Lisan kirja juurde ka mõned fotod ja plaanin edaspidi veel mõned fotod saata, mis võiksid teile kasulikud olla.

Suur aitäh, et Eesti ajalugu elus hoidsite! Suure tunnustusega,

Sylvia T. Ceyer

J. C. Sheehan, keemia-professor ja keemiasakonna juhataja 2010-2015

***

Külalehe toimetuse tänab Sylvia T. Ceyeri kirja ja piltide eest. Kui Külalehe lugejatel on veel midagi täiendavat teavet perekond Tiitsast, siis palume endast märku anda. Nõnda saame aidata Sylviat oma kodukohast rohkem teada saada.

Suur põleng Tsooru keskus

Kalle Nurk

Vaevalt olid tsoorulased üle saanud sõjakõik, mis tingitud Tsooru pargist ülekäinud tormikeerisest, kui paar nädalat hiljem oli Tsooru pargi kohalt näha taevasse tõusmas suurt musta suitsusammast. 17. septembri pärastlõunal kella viie paiku sai päästeamet teate, et Tsooru keskus põleb kunagise kolhoosi kontorihoone. Välja saadeti kõik lähikonnas asuvad tuletõrjeautod. Lisaks viiele päästeautole kogunes kohale palju rahvast tule kustutamist vaatama. Selgus, et keegi oli süüdanud põlema endise kontorihoone varemte koosolekusaalis asunud hunniku autorehve. Kas süütaja ka välja selgitati, pole teada. Rahvasuus levis kuuludus, et siin on mängus jälle noored. Sel korral kahtlustasid tsoorulased püromaanina isegi üht tüdrukut. Eks noored ole kontori varemetes ikka aeg-ajalt varemgi oma vägitegusid näidanud. On ka mõistetav, sest Tsooru kandi noored vaevlevad tegevuse puuduses. 2009. aastal avas Antsla vallavalitsus Tsooru rahvamajas noorte-

keskuse ukseid, kuid noori sinna meelitada ei suutnud. Pärast kontorihoone tühjaks jäämist põletati kõik hoones olev puitmaterjal. Nüüd on viimase viie aasta jooksul kontor ja selle ümbrus täis kulunud autorehve. Kümme vedeleb ka pargipuude all.

Autorehvidest tehtud varjekohti kasutavad noorkotkad linnalähivõitluse treenimisel. Need õppused toimusid kogu suve pea igal nädalavahetusel ja olid osavõturohked. Noored tegutsesid range juhendamise järgi, nende entusiasm oli distsiplineeritud

ja kontrolli all. Pärast õppuse lõppu koristati enda järel nii hoolikalt, et kohalik rahvas ja raamatukogu külastajad ei märganudki, et vahepeal oli kohal olnud hulk noori mehi automaatidega.

Jääb vaid loota, et Antsla vallavalitsuse uuel kultuuri- ja noorsootöö spetsialistil Helen Laidmal on rohkem pealehakkamist Tsooru rahvamaja noortekeskuses elu käima panemiseks, siis on ka kohalikel noortel sisukat ning mõtestatud tegevust ja pole vaja vaatamängulisi tulekahjusid korraldada.

Endise Tsooru kolhoosi kontorihoones põlesid vanad autorehvid. Autorehve jagub nii hoone sisse kui ka kõikjale väljapoole hoonet. Foto: Kalle Nurk

Küsimusteraha all on vallavanem Avo Kirsbaum

Kalle Nurk

Käesolevas novembrikuu Külales on mitu kirjutist, mis vajaksid vallavanema täpsustavaid ja selgitavaid sõnu. Külales toimetuse käiski vallavanema jutul, kohtumine oli rahulik ja meeldiv, lugeja otsustada jääb, kas kõik küsimused said ammendava vastuse. Täname vallavanemat lubaduse eest edaspidigi Külales toimetusega kohtuda hoolimata tema väga pingasast päevakavast.

Külales toimetuse: Antsla vallas on vastu võetud volikogu määrus küllavanemate statuudist, kus ühe peatükina on loetletud vallavalitsuse kohustused. Kas ja kuidas on vallavalitsus järginud statuudiga temale pandud kohustusi?

Avo Kirsbaum: Meil on vallas Luhametsa-Piisi ja Roosiku küllavanem. Lisaks küllavanematele on meil ka küllaseltsid ja nn küllaaktivistid. Kui midagi vaja teada või aidata, võtad neil nõobist kinni ja muidugi ka vastupidi, nemad pöörduvad meie poole abi saamiseks.

Tahaks loota, et vallavalitsus on järginud. Alati on määrustes tõlgendusruumi. Peab vaatama, kui on seal midagi valesti, tuleb määrus ümber teha. Määrused peavad ajaga kaasas käima ja vajadusel tuleb neid muuta. Sama kehtib ka küllavanema statuudiga.

Üks vallavanema kohustustest on küllavanemate teavitamine volikogu istungite toimumise ajast.

Jah tõsi, ma arvan et seda ei ole tegelikkuses tehtud. Miks seda pole tehtud? Ju on tunnetatud, et seda riivet pole olnud. Aga ma tõesti ei tea ja pean täpsemalt järele uurima, miks pole küllavanemaid teavitatud volikogu istungite toimumisest. Küllavanemate statuut on jõustunud 1. jaanuaril 2016 ning pärast seda ei ole seda uuendatud ehk võib öelda, et see on natuke ajale jäänud. Eks selle määruse järgi ole omad kohustused ka küllavanematel. Kokkuvõtteks võib öelda, et koostöö küllavanemate ja vallavalitsuse ning volikoguga on tagasihoidlik. Eks tuleb mõlemal poolel rohkem vaeva näha. Uus statuut on koostatud, kahjuks ei ole volikogu selle kohta veel oma otsust teinud.

Kas vallavalitsusel on ettekujutus olemas, kuidas hakatakse kasutama seoses Nursipalu laiendusega laekuvaid hüvitusi?

Investeeringutoetust, mis on kaks miljonit eurot, kasutame Antsla gümnaasiumi rekonstrueerimiseks. Antsla gümnaasiumi rekonstrueerimine maksab ligikaudu neli miljonit eurot. Meil on gümnaasiumi rekonstrueerimiseks veel toetust 594 000 eurot CO2 rahadest ja ülejäänud puudu tuleva raha peame laenama.

Mis saab iga-aastasest hüvitusist?

Nursipaluga seotud iga-aastaste hüvitusetoetuste kasutamise osas pole veel arutelu-

Vallavanem Avo Kirsbaum.

sid toimunud. Oma arusaama sellest olen väljendanud Lõunalehes, et ühe võimalusena võiks rakendada kaasavat eelarvet nendele inimestele, kes harjutusvälja mõjualas on nelja kilomeetri raadiuses. Elanikud pakuksid välja ideid ja hääletuse tulemusena otsustatakse, missugune idee parasjagu ellu viiakse.

27. septembril arengukomisjonis öeldi volikogu liikmetele, et Lusti lasteaia toimuvaid ehitustööde lõpetamisi on lükatud ühe kuu võrra edasi, kuid viimases volikogus ilmnis, et vallavalitsus on keeldunud tööde lõpetamise tähtaja pikendamisest. Millist selline vastuolu?

Meile laekus küll pikendamise taotlus, aga vallavalitsus seda ei kooskõlastanud, kuna ehitaja ei ole suutnud kokkulepitud graafikust kinni pidada ja tööde lõpetamine ei olnud reaalne ka kuu aega hiljem, seega lõpetasime ennetähtaegselt lepingu 13. oktoobril.

Volikogus oli juttu, et vallavalitsus võtab tööde organiseerimise enda kätte ja teeb tegemata tööd (70%) aasta lõpuks ära. Kuidas mõtleb sellega hakkama saada?

Esitaks tehtud tööde üle puuduvad lõplikud kokkulepped. Toimub vaidlus selle üle, palju on ehitaja jõudnud ära teha. Vallavalitsuse hinnangul see ei ole rohkem kui 30%. Siis on nad veel võlgu alltöövõtjatele. Pole välistatud, et asi võib lõppeda kohtuteega.

Kas selline olukord takistab töödega edasimineku?

Me läheme edasi nn minihangetega, kus on võimalik erinevate lõikude kaupa tööd ära teha. Lasteaia kohtade järgi on vajadus ja me pingutame, et aasta lõpuks saavad kõik tööd tehtud. Lusti lasteaia ehitustööde kulgemise eest vastutab abivallavanem

Kurmet Mürrepp.

Te olete öelnud, et Tsooru ehitatava ujuva suitsusauna kulud katab vallavalitsus valla mainekujunduse ja majanduskulude rahadega. Eelarves pole näha valla mainekujunduse rida. Mida kujutab endast valla eelarves valla mainekujunduse raha?

Suitsusauna ehitamiseks vajalik raha on võetud majanduskuludest. Vallavalitsus ei ole kasutanud valla mainekujunduse raha. Valla mainekujunduse raha 3 000 eurot kajastub raamatupidamises arendustegevuse info- ja PR teenustena. Näiteks eelmisel aastal telliti valda tutvustav video, avaldanud oleme Maale elama artikleid. Antud kulurea kasutamise lõpliku otsuse teen mina. Kokkuvõtlikult võib öelda, et kõik mis me vallas teeme, on valla mainekujundamine.

Ujuv suitsusaun ehitati Tsooru kogukonnale, kuid mitte kusagil pole lahti mõtestatud Tsooru kogukonna olemust. Mida kujutab endast Tsooru kogukond?

Ma olen sinuga päri. Kogukonna mõiste on ära lõrstitud. Kogukond peaks olema, kes mingi piirkonna eest ajab ühist asja. Ma ise olen kogukonna mõiste juures väga skeptiline. Tegelikult peaks iga inimene või seltskond ise määratlema, millisesse kogukonda kuulub. Siinkohal võiks olla kogukond suitsusauna huvilised kui ka järve-äärased elanikud, keda saunatamine võib kõige rohkem mõjutada.

Te olete öelnud, et kogukonnaga on kokku lepitud sauna kasutamise tingimused. Kes kuuluvad sellesse kogukonda, kellele lepiti kokku need tingimused?

Tsooru rahvamajas toimunud koosolekul arutati sauna kasutamise tingimusi: kas tohib alkoholi tarvitada, millisel

ajal sauna kasutada ja kuidas toimub pesemine.

Sellel koosolekul, kus neid tingimusi arutati, avalikkust ei teavitatud, vaid Merle Tombak kutsus koosolekule inimesed nimeliselt. Kas need inimesed, keda tolele koosolekule kutsuti, ongi siis vallavalitsuse nägemuse järgi see Tsooru kogukond, kellele saun ehitati.

Seal osales 15-20 inimest. Kuulutuste panemist ja informeerimist pole kunagi liiga palju, aga alati võib paremini teha. Seal on tõesti vist väike mõõdalask tehtud.

Üheks sauna kasutamise tingimuseks oli, et saun kuulub kogukonnale ja seda ei tohi kasutada ärilisel eesmärgil. Kas praegu sauna aastaks välja rentimisega pole rikutud seda tingimust?

Iga asi kulub või läheb katki ja need peab vallavalitsus taastama. Selleks on ettenähtud vallale makstav aastane renditasu.

Pulkasid pole maha löödud. Ära on kirjeldatud, et saun peab olema pärast kasutamist koristatud ja ka välikäimla puhas. Kemmerg läheb teenindusmaa sisse ja selle korrahoiu eest peab hoolt kandma sauna rentnik.

Te olete öelnud, et pärast suitsusaunale kasutaja leidmise konkursi läbikukkumist pidasite läbirääkimist võimaliku haldajaga Tsoorus. Kuidas te jõudsite võimaliku haldajani?

Konkursil olnud rendi kuuhiinda peeti krõbedaks. Vesteldes MTÜ Green Pro Racing esindaja Lauri Keeroviga jõudsite järelduseni, millised tingimused on kõige sobivamad sauna rentimisel ja seejärel sõlmisime MTÜga Green Pro Racing, keda esindas Lauri Keerov, rendilepingu. Sauna üheks aastaks väljarentimine on test nii

rentnikule kui ka vallavalitsusele. Aasta pärast vaatame, mis edasi saab.

Rendilepinguga koos on ka asendiplaan, kus piiritletud munitsipaalomandis olev järvi ja järvekallas koos ujumiskohaga. Miks on rendile antav maa nii suurelt piiritletud ja kas ujumiskoht on nüüd suitsusauna rentija kasutuses?

Mina ei võtaks asendiplaanil piiritletud maa-ala kui sauna teenindusmaa. See on tegemist üle reageerimisega. Ma ei näe siin probleemi. Sauna asukoht on ilusti registreeritud. Kindlasti pole rentnikule kasutusse antud ujumiskohta. Ujumiskoht on endiselt avalik, seda saavad kasutada kõik suplejad ja kui ei toimu aktiivset saunatamist, siis saab ka purret kasutada vette minnekaks. Ühtlasi peab rannala, mis seotud ujumiskohaga, niitma ja korras hoidma vallavalitsus. Kokkuvõtlikult arvan, et tegemist on väga positiivse projektiga, kus kogemuse võrra said rikkamaks Eesti Kunstiakadeemia tudengid ning usun, et see ujuv suitsusaun toob au ja kuulsust Tsoorule ja Antsla vallale ning teeb meele rõõmsaks saunalistele.

Hiljuti oli koos Antsla valla kriisikomisjon. Mida kriisikomisjon peab üldse kriisiks?

Tegemist oli kriisikomisjoni tegevusega, mis viidi läbi ühiskoolitusena kolmele omavalitsusele. Kriis on ootamatu olukord, mis muudab väga paljude inimeste elu vallas ebamugavaks või võimatuks: elektrikatkestus, suurem liiklusõnnetus, lumetorm, sõda.

Seoses Nursipalu harjutusvälja laiendamisega muutub ka paljude inimeste elu ebamugavaks! Tegemist ei ole hädaolukorra seaduse mõistes oleva kriisiga. Siin on tegemist

ühiskondliku kriisiga, mida tuleb lahendada.

Viimases volikogus oli arutusel järgneva kolme aasta investeeringute kava, kus nähakse 2025. aastal Kesklinna pargiosa osaline rekonstrueerimine. Kas nende tööde alustamiseks on kõik dokumentatsioon korras?

Dokumentatsiooniga on jõutud nii kaugemale, et võib hakata ehitama. Ehitusprojekt on valmis ja ehitusluba väljastatud. Praegu oleme koostamas kättesaadavate avalike teenuste programmi taotlust, et osa sellest ideest ellu viia. Programmist saadava raha projekti toetlemise eest vastutab arenguspetsialist Kalev Joab. Projekt peab olema esitatud 2024. aasta 29. märtsiks. Kui tuleb positiivne otsus, määrab vallavalitsus isiku, kes hanke ja ehitustööde eest vastutab.

Mis saab edasi Linda rahvamajas? Volikogu ei kiitnud heaks rahvamaja välja rentimist.

Viimasel volikogu istungil otsustati Linda rahvamaja enampakkumise korras rendile mitte anda. Üsna suure tõenäosusega tuleb hakata Linda rahvamaja opereerima ja majandama Antsla valla Kultuurikeskusele. Seni on sellega tegelema Antsla vallavalitsus.

Millal on lootust, et võetakse käsile Linda rahvamaja teise etapi renoveerimine?

Meile teadaolevalt ühtegi sobivat toetusmeetet avatud pole. Kuid otsime lisaraha. Kipun arvama, et see ei saa olema viimane etapp, vaid järjekorras teine etapp.

Tsooru park elas üle suure tormikahjustuse. Praeguseks on murdunud puud koristatud. Mis saab edasi?

Plaan on olemas. Kevadel soovime teha istutustalgu, et mingi osa pargist taastada.

Kas tehakse taastamiseks eelnevalt mingi projekt?

Antsla vallavalitsuse ametnik on olnud kontaktis Muinsuskaitseametiga, kellega koos soovime pargi haljastust taastada. On küsimus, kas muinsuskaitse üldse jätkab selle pargi kaitsmist. Võiksimme arvestada sellega, et parki istutatud puud rohkem loodusjõududele suudaksid vastu panna.

Koos pargis tuulemurru koristamisega tehti murdunud ja kasvama jäänud puudest puhtaks Tsooru rahvamaja kõrval asuv kinnistu, kus peal kolhoosiaegse sigala varemed. Mis on plaanis selle kinnistuga teha?

Eesmärk oli selle kinnistu inetu vaatepilt korda teha ja murdunud puuris ära koristada. Mingisugust pikemat perspektiivi praegu plaanis pole. Hoone lammutusega kaasnevad üsna suured kulutused. Kulutada mitukümmend tuhat eurot selle lammutamisele ei tundu olevat praegu kõige otstarbekam. Ehk tekib kunagi võimalus kasutada materjali pinnase täiteks, näiteks tee ehituseks.

Külalehe edasine ilmumine sõltub rahaliste vahendite laekumisest

Taas hakkab üks aasta lõpule jõudma. On aeg heita pilk tagasi ja siis teha otsus, kuidas edasi minna. Teelahkmed on ka Külalehe toimetuses. Kui 27. mail 2006 ilmus esimest korda ühel A4 kahepoolsel lehel Tsooru kandi rahva häälekandja „Infoleht“, ei osanud ette kujutada, et sellest võib saada nii laiapõhjaline ajaleht. See, et rahvas vajas kaks korda aastas ilmuvale Antsla Valla Lehe kõrval teist infoedastajat tõestab see, et juba algusaastatel leidis inimesi ja ettevõtteid, kes toetasid rahaliselt. Nii näiteks oli suureks abiks Tsooru külanem Arvo Tamme 1000 krooni suurune annetus, toetajaid leidis ka talunike ja külarahva hulgast. Lisa laekus veel projektitoetustest ja Antsla vallavalitsusest. Rahva häälekandja esimene murrang toimus aasta hiljem, kui Tallinnast saabus Tsooru pargis asuvasse suvekodusse Peeter Lasting, kes kohe nägi Infolehes uut võimalust Tsooru kandi elavdamiseks. Selleks aga pidi leht muutma nii välisilmet kui ka sisu. 5. juunil 2007 ilmuski häälekandja Teabelehe (nr 15) nime all, kus esilehel oli aktiivi nimel Peeter Lastingu kirjutis „Pöördumine Tsooru rahva poole“.

„Tsooru küla kultuuri- ja seltsielu on soikunud. Rahvamaja juures käib küll pidevalt koos rahvatantsurühm ja maanaiste klubi, kuid sellest on vähe. Eriti tunnevad seda noored, mille üheks avalduseks oli noorte allkirjade kogumine kirjale, kus paluti vallavalitsuse abi rahvamaja ruumide kasutamiseks. Noortele

meelepärase tegevuse vähesuse tõttu tehakse nii mõnigi kord pätti või hakatakse jooma. Ka vanematel inimestel on vähe suhtlemisvõimalusi, inimesed varsti enam ei tunne üksteist, poejuttudest jääb väheks.

Tsooru küla kultuuri- ja seltsielu elavdamiseks on paar korda koos käinud küla aktiivsemad inimesed, et asja arutada. Seni on kõik takerdunud arvamuste ja huvide paljususe ning laialivalguse tõttu, ka vähesed huvi tõttu.

Kavatseme pöörduda iga Tsooru küla elaniku poole isiklikult, et teada saada igapäev arvamusi ja ettepanekuid. Küsitlus on anonüümne, oma nime pole vaja kusagile kirja panna. Tahame isikuandmetest teada vaid sugu ja vanust. Enne küsitluslehe saamist soovime arutada järgmistel teemadel: kas külavanelmal peaks olema abipolitseiniku koolitus ja volitused; kas rahvamaja ukseid tuleks lahti teha noortele ja kõigile külainimestele meelepäraseks tegevuseks (sportimine, lehtede lugemine, videote vaatamine, jutujamine) esialgu kas või nädalavahetustel; kuidas korraldada kaupluste esist platsi: õllesõpradele teha varjulises kohas pissimise koht; järve kaldad heakorrastada ja teha lastele ujumissillakesed; bussijaama seinale tahvel sõiduplaaniga, leida koht külakii-gele ja lõkkeplatsile; pargis olev vennaskalm korraldada; alustada puistee ja pargi taastamisega; korraldada küla ilusate kodude ülevaatus; rahvamaja ümbrus vajab detailplaneeri-

mist ja parkimise korrastamist. Kas asutada Tsooru külaselts, kes tegeleks kõigi külaelu küsimustega ja kes saaks abi vallavalitsuselt? Külaselts koondataks enda ümber kõik küla toimekad, mõtlejad ja kained inimesed. Heaks eeskujuks on naabervaldades tegutsevad külaseltsid, kes on palju ära teinud heakorra parandamiseks ja seltsielu elavdamiseks.”

Paar nädalat hiljem (19. juuni 2007) ilmub leht juba Külalehe nime all, kus ära näidatud ka kaheksa küla (Tsooru mõis, Litsmetsa, Luhametsa, Piisi, Roosiku, Savilöövi, Kikkaoja ja Viirapalu), mille käekäigule kõige enam tähelepanu pööratakse. (Ajavahemikus 26. maist 2006 kuni 20. septembrini 2020 ilmus 142 numbrit). Jagus, millest kirjutada ja peagi ilmub leht neljaleheküljelisena.

Tagasiside oli positiivne.

Ülo, kes on Tsoorust pärit ajakirjanik ja töötas toona Raplamaal, kirjutab: „Vägev värk see Tsooru kandi Külaleht!”

Lugesin internetist suure hulgaga kõiki ülesriputatud numbreid. ... Külaleht annab silmad ette vallalehtedele, eriti muidugi Antsla valla lehele. Uskumatult palju on kirjutada oma kodukandi küladest! Kuidas küll Antsla valla lehetegemisega hakama ei saada? Luhametsa juubeliaastal on õige rõhku panna just sealsele elule ja inimestele. Edaspidi muidugi loodetavasti saavad samasuguse tähelepanu osaliseks teised Tsooru kandi külad oma elu ja inimestega.”

Kuna Külalehe kõik numb-

rid on avaldatud Tsooru kandi kodulehel digikujul, loeti lehte nii Eestis kui ka maailma teistes nurkades.

Tiia, kes tuli Lepistu kooli õpetajaks, töötas J.M. Sverdlövi nim kolhoosis ja peab nüüdki Harjumaal Raasiku vallas õpetaja ametit: „Avastasin Teie suurepärase Tsooru kandi teabelehe. Leidsin enda jaoks üsnagi palju huvitavat ja äratundmisrõõmu. Veetsin ju oma elu parimad ja ilusamad aastad just selles kandis.”

Külaleht on olnud suureks abiks sisseelamiseks ka neile, kes otsustanud end elama sattida Antsla valda.

Andres Tallinnast, kes otsis Lõuna-Eestist omale suvekodu: „Oleme Luhametsa küla vastsed elanikud. Elanikud mitte küll püsivalt ja aasta läbi, kuid nüüdsest plaanime oma suvekuud ja vabad päevad veeta Luhametsas.

Vaid mõni kuu tagasi tekkis meie perel soov soetada oma maakodu, ja seda õunapuude ja peenralapiga, veesilma ja saunaga, murulapi ja marjapöösastega. Unistasime kohast, kus lapsed saaksid veeta oma suved ja meie saaksime pisutki rahu ning vaheldust linnamehale. ...

Oleme ise põlised linlased. Elame ja igapäeva leiba teenime Tallinnas, kuid aastatega on kivilinn kõledaks jäänud ja soov kasvõi osaliselt maaelust osa saada kasvanud ...

Täname ka Kalle Nurka, kelle eestvedamisel on pikka aega ilmunud kohalik ajaleht, tänu millele me teie tegemistega end kursis hoiame ja ka Tsooru kandi ajalugu ning inimesi, muresid ning rõõme tundma õpime.

Tsiteerides Juhan Smuuli – siin me oleme! Kuid kindlasti mitte kui lihtsalt suvitajad, vaid kui Luhametsa küla uued, pika-aegsed asukad.”

Need on üksikud näited Külalehe toimetusele laekunud kirjadest. Väga palju on olnud inimesi, kes tänanud telefoni teel. Lisaks tänusõnadele saame inimestelt ka soovitusi ja vihjeid, millest kirjutada. Tõsi, Külalehes ilmuvate lugude autor on peamiselt siinkirjutaja ühes isikus, kuid see ei tähenda veel seda, et selles kajastuvad ainult tema arusaamised ja seisukohad. Lood sünnivad elust endast, mistõttu neid lugedes tunnevad inimesed ära elu, mille keskel nad elavad.

Nii nagu maailm on kirju, on kirjud ka inimeste mõtted ja arusaamad elust. On inimesi, kes näevad elu kahes värvis: must ja valge. Nõnda annavad nad hinnangu ka Külalehele. Negatiivses toonis suhtuvad Külalehe ilmumisse mõned vallaametnikud. Nii näiteks aastaid tagasi kõrvaldati vallavanema käsul Antsla valla kodulehelt suunav viide Tsooru kandi kodulehele, mis oli saadaval ka digikujul. Tagantjärele on ilmsiks tulnud, et vallavalitsuse ja volikogu silmis Külaleht oleval olnud koguni valla arengut takistav, mistõttu selle ilmumiseks ei tohiks maksumaksja raha selligi kulu-tada. Eks kungarise vallaametniku hoiaku näiteks ole alljärgneval kiri valla allasutusse:

„Tegemist on ajalehe väljaandega, mis ei ole valla hääle-

kandja. Ajalehe väljaandja on taaskord tõlgendanud ja kirjutanud seda, mida heaks arvab. Minuga ei ole artikli sisu arutatud ega kajasta minu seisukohti. Tegemist on hea ajakirjandustava rikkumise ja laimamisega.

Palun Teil olla valla häälekandja ehk Antsla valla lehe lugeja ning hoiduda „kollase” ajakirjanduse nii lugemisest kui arutlemisest. Selline tarkus on meile antud, et aru saada, millega on tegu.

Kokkuvõtvalt: palun jätta Külalehe väljautlemised/kirjapandu tähelepanuta, kuna need ei vasta tõele ega tõekspidamisele.”

Vallaametnikul on õigus, kui ta kirjutab: „Selline tarkus on meile antud, et aru saada, millega on tegu.” Kui „kollane” Külaleht ikkagi on ja kas on päris õige kutsuda inimesi Külalehes kirjutatut mitte lugema ja arutlema? Kuid nagu öeldakse – lugeja otsustab!

Järgnevas toon lugeja ette mõned vastukajad Külalehe viimasele numbrile, kus oli 12 lehekülge (september 2023).

Kirjutab pensionil arst Ants S. Tallinnast. Tema Alam-Kaska kodutalu on Kikkaoja külas. Ants kirjutab, et viimase külalehe saatsid mulle sugulased Tsoorust. „Imetlen Sinu töökust, missioonitunnet ja sõnaseadmise kunsti. Oled mitmekülgsete huvidega mees. Sinu fotod täiendavad sõna ja tõmbavad kohe tähelepanu. Sinu artiklid on huvitavad ja inforikkad. Samas ei ole Sa unustanud juhtida tähelepanu puudustele. ...”

Kirjutab Mart: „Sain täna suure üllatuse osaliseks kui mu tütar Signe saatis mulle Kuldrest sõnumi, et käisid tema kabinetis ja töid ajalehed, kus oli Peeter Lastingu artikkel minu isa Ergavi kohta. See on suurepärane artikkel! Täna Peetrit minu ja mu tütre Signe poolt selle toreda üllatuse eest!”

... Võtsin just praegu riiulist Lepistu koolimaja 100. aastapäeva raamatu, et mälu värskendada. Ka see on Sinu ja Peetri suurepärane töö!”

Olgu siinkohal öeldud, et Mart on lennuakadeemia pensionil professor ja Kuldre uue koolidirektori isa.

Kirjutab Ene-Mari Tartust: „Tere! Lugesin septembrikuu Külalehte, mis osutus ootamatult huvitavaks. Tsooru iidse pargi saatus teeb muidugi kurvaks, aga rõõmsaid toone lisab suitsusaun ja sauna ristimine. Väga huvitav on lugeda Tsooru kandi ajaloolistest isikutest kirjutajate mälestusi. Aitäh ja jõudu Teile! Kalle Nurk, teete väga vajalikku ja huvitavat tööd.”

Kirjutab pensionil muusikapedagoog Eve Tallinnast: „Sain Külalehe oma Võrumaa kolleegilt. Väga liigutav oli pikem kirjutis Antsla teeneka muusikaõpetaja Karl Lembit Sibula elust, eriti tema kustumatust tahtest alati midagi õppida ja end arendada ning oma teadmisi ja oskusi noortele edasi anda. Suure huviga uurisin fotot, kus Karl Lembit Sibula õpilane Leili Väisa „puhkas” ühe väga vana tamme oksal. Külalehe toimetaja Kalle Nurk on ikka osav fotograaf, paistab, et tal on kaamera alati käepärast. Rohkem tahaks

teada Karl Lembit Sibula poja Willemi elust, esineb ta ju praegu Vanemuise teatris mitmes rollis. Soovin edu Külalehe toimetusele!”

Helistas Külalehe lugeja Volli Rõuge vallast. Ka talle meeldis Külaleht, ta tervitab selle toimetajat Kalle Nurka. Volli pani tähele, et ühes artiklis oli armastatud muusikaõpetaja Karl Lembit Sibula põrmu sängitamise kohaks märgitud Ristipalo kalmistu Vastselinas. Tegelikult on urn tema põrmuga maetud Ristipalo suruuaeda, mis asub Räpinas. Toimetus tänab tähelepanelikku lugejat ja teeb artikli käsikirjas vajaliku paranduse.

Külalehe toimetuses on saanud nii-öelda pomm-vastukaja: e-kiri Ameerika Ühendriikidest Bostoni linnast, kus asub Massachusettsi Tehnoloogia-instituut. Seda ülikooli peetakse maailma tehnikailikoolide seas parimaks. Kuna kirja tekst on üsna mahukas, siis avaldame selle eraldi artiklina, millele edaspidi loodame järke saada.

Kuid nüüd siis **Külalehe kõige valusamast probleemist:** nii nagu meie Eesti riigis, nii ka Külalehel on suur rahapuudus. Juba kolm aastat tagasi oli kord hetk, kui Külalehe toimetuse otsustas asjad kokku pakida ning pensionile minna. Pikalt sai kaalutud ettepanekut siiski toimetamist jätkata, isegi veelgi mahukamalt – haarata luubi alla Tsooru kandi asemel kogu Antsla vald. See oli suur väljakutse. Üks asi on kirjutamine, teine lugejani jõudmine. Kogemused olid näidanud, et vallavalitsus Külalehe ilmumisele suurt kaasa ei aita, mõnikord püüab selle ilmumist isegi takistada. Kust saada raha ja kuidas toimetada leht lugejani? Õnneks oleme kolm viimast aastat oma rahaprobleemid lahendanud eelkõige tänu kahele Kagu-Eestit esindava riigikogu liikmele ja Antsla Coopile. Palju kasu on ka neist, kes kaastööde, nõu ja jõuga aitavad. Oleme jõudnud punkti, kus järgmine Külalehe number ilmumine sõltub Külalehe lugejatest endist või siis ettevõtetest, kes peavad vajalikuks ka edaspidi lehe ilmumist sellisel kujul.

Olude sunnil on käesolev Külalehe number viimane. Kui oleme leidnud raha järgmise numbri väljaandmiseks, tuleme taas lugeja ette ja nõnda edasi samm-sammu haaval. Seega ei hakka edaspidi Külaleht ilmuma paari kuu vahega, vaid siis, kui selleks raha on olemas.

Raha palume kanda: MTÜ Tsooru Koidukiired pangaarvele EE141010220069014014 märksõnaga „külaleht”. Seemne on mulda pannud juba ärimees Oleg Gross ja mõned oma vallakodanikud annetustega.

Toimetaja Kalle Nurk

Väljaandja:
MTÜ Tsooru Koidukiired
Toimetaja: Kalle Nurk
e-post: antsla.kulaleht@gmail.com
Ootame toetusi: SEB, MTÜ Tsooru Koidukiired, EE141010220069014014.

JÕULUTEEMALISED TÖÖTOD ANTSLAS

FÖLLU 15 II KORRUS
PHOTO BY ERLY STUUDIOS
Tel 55654469

TULE KODUST VÄLJA!
VEEDA MÕNUSALT AEGA JA MEISTERDA ENDA RÕÖMUKS VÕI KINGITUSEKS!

26. NOVEMBER KELL 17.00
JÕULUTEEMALINE EEMALDATAV PUDELIKAUNISTUS
TÖÖTOA JUHENDAJA: Ülle Fomotskina
Hind: 8.-
Registreerimine: 53800837 või kirjutada Facebooki

3. DETSEMBER KELL 17.00 JÕULUPÄRG UKSELE
TÖÖTOA JUHENDAJA: Erli Tammet
Hind: 10.-
Registreerimine: Tel 55 65 44 69 või Erli Tammet Facebook või käsitöö lehele Roosihalajas

9. DETSEMBER KELL 17.00 VINTAGE KUUSEEHE- SAMETKUUL
TÖÖTOA JUHENDAJA: Erli Tammet
Hind: 10.-
Registreerimine: Tel 55 65 44 69 või Erli Tammet Facebook või käsitöö lehele Roosihalajas

10. DETSEMBER KELL 17.00 HELKIV LILL/ AKSESSUAAR
TÖÖTOA JUHENDAJA: Angela Dontsov
Hind: 10.-
Registreerimine: Angela Dontsov Facebooki või tema käsitöö lehele Angelas handicraft

17. DETSEMBER KELL 17.00 TEEKANNUKUJULINE KINKEKARP
TÖÖTOA JUHENDAJA: Ülle Fomotskina
Hind: 10.-
Registreerimine: 53800837 või kirjutada Facebooki

TÄHELEPANU! IGA TÖÖTOA MAKSIMAALNE OSALEJATE ARV ON 10 INIMEST. VAJALIK ON ETTEREGISTREERIMINE, ET JUHENDAJAD TEAKSID MATERJALIDEGA ARVESTADA